

ผลงาน

เรื่อง การปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก
ของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย

ของ

นางสาวสุธิดา สิงहत

ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ ตำแหน่งเลขที่ ๙๖

กลุ่ม คุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้สูงอายุ

กอง ส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ ๙๖

กลุ่ม คุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้สูงอายุ

กอง ส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ

สารบัญ

	หน้า	
ส่วนที่ ๑	ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง	๑
ส่วนที่ ๒	ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน	๒
	๑. หลักการและเหตุผล	๒
	๒. เรื่อง	๓
	๓. ระยะเวลาการดำเนินการ	๓
	๔. วัตถุประสงค์ของผลงาน	๓
	๕. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	๓
	๕.๑ ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญ	๓
	๕.๒ ประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน	๑๔
	๖. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน	๑๔
	๖.๑ สรุปสาระสำคัญ	๑๔
	๖.๒ ขั้นตอนการดำเนินการ	๑๕
	๖.๓ เป้าหมายของงาน	๑๗
	๗. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)	๑๗
	๗.๑ ผลสำเร็จของงานเชิงปริมาณ	๑๗
	๗.๒ ผลสำเร็จของงานเชิงคุณภาพ	๑๘
	๘. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ	๑๘
	๙. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ	๑๘
	๑๐. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ	๑๙
	๑๑. ข้อเสนอแนะ	๑๙
	๑๒. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)	๑๙
	๑๓. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)	๑๙

ภาคผนวก

บรรณานุกรม

แบบการเสนอผลงาน

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง

ชื่อผู้ขอประเมิน นางสาวสุธิดา สิงหสุด

◆ ตำแหน่งปัจจุบัน นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งปัจจุบัน มีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

๑. จัดทำแผน วางแผนการดำเนินงาน โครงการกิจกรรม เพื่อตั้งค่าของงบประมาณประจำปี ภายใต้กลุ่มคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้สูงอายุ

๒. โครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

๓. โครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ

๔. จัดทำข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงานด้านที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ในรูปแบบต่างๆ อาทิ Info Graphic , One page เพื่อรายงานต่อผู้บริหาร

๕. ขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดตาก

๖. ประสานงาน ติดตามผล และจัดทำข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณของกลุ่มคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้สูงอายุ

๗. จัดทำชุดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกช่วงวัยในรูปแบบ Infographic, One page

๘. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

◆ ตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง มีหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

๑. จัดทำแผน วางแผนการดำเนินงาน โครงการกิจกรรม เพื่อตั้งค่าของงบประมาณประจำปี ภายใต้กลุ่มคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้สูงอายุ

๒. โครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

๓. โครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ

๔. จัดทำข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงานด้านที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงอายุ ในรูปแบบต่างๆ อาทิ Info Graphic , One page เพื่อรายงานต่อผู้บริหาร

๕. ขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดตาก

๖. ประสานงาน ติดตามผล และจัดทำข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณของกลุ่มคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้สูงอายุ

๗. จัดทำชุดองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกช่วงวัยในรูปแบบ Infographic , One page

๘. ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน

๑. หลักการและเหตุผล

จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ซึ่งเป็นผลมาจากอัตราการเกิดที่ลดลง และประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น ปัจจุบันประเทศไทยที่ได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ โดยมีประชากรสูงอายุ จำนวนมากถึง ๑๒ ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๘ ของประชากรทั้งประเทศ และคาดการณ์ว่าอีก ๑๐ ปีข้างหน้าประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ ๒๘ ของประชากรทั้งประเทศ หรือที่เรียกกันว่า สังคมสูงอายุระดับสุดยอด (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, ๒๕๖๕) โดยประเทศไทยได้แบ่งผู้สูงอายุตามหลักการช่วยตนเองในกิจวัตรประจำวันได้เป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ ๑ กลุ่มผู้สูงอายุติดสังคม (Social Bound) คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๕ ของผู้สูงอายุในประเทศไทย กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้สูงอายุติดบ้าน (Home Bound) คิดเป็นร้อยละ ๑๙ ของผู้สูงอายุในประเทศไทย และกลุ่มที่ ๓ กลุ่มผู้สูงอายุติดเตียง (Bed Bound) คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ ของผู้สูงอายุในประเทศไทย ซึ่งผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพหรือการเสื่อมถอยของร่างกายไม่ว่าจะเป็นเรื่องการมองเห็น การได้ยิน การไต่กลิ่น การเคลื่อนไหวของร่างกายช้าลง มือสั่น และความไม่สมดุลของฮอร์โมนและอารมณ์ จึงส่งผลทำให้การใช้ชีวิตและการทำกิจวัตรประจำวันไม่สะดวกสบาย ไม่ปลอดภัย และมีโอกาสเกิดอุบัติเหตุต่างๆ

ที่อยู่อาศัยถือเป็นปัจจัยพื้นฐานทางด้านความต้องการในการดำรงชีวิตของมนุษย์ และเป็นสภาพแวดล้อมที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่ในที่พักอาศัย ปัจจุบันลักษณะของครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทำให้ผู้สูงอายุจำนวนหนึ่งต้องอยู่ตามลำพัง หรือถูกทอดทิ้งหรือให้อยู่กันตามลำพังในบ้านช่วงเวลากลางวัน ซึ่งมีผลให้ผู้สูงอายุต้องดูแลตนเอง เมื่อผู้สูงอายุมีอายุมากขึ้นจะมีการเสื่อมถอยตามวัย การอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมมีแนวโน้มที่จะเกิดการเจ็บป่วยทำให้เกิดโรค เกิดอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ ทูพผลกระทบและเสียชีวิต ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคล เศรษฐกิจในครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม ประกอบกับการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๔ พบว่า สัดส่วนของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวตามลำพังในครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มจากร้อยละ ๓.๖ ในปี ๒๕๓๗ เป็นร้อยละ ๑๒.๐ ในปี ๒๕๖๔ และยังพบว่า ผู้สูงอายุไทยไม่น้อยมีสภาพการอยู่อาศัยที่ยังไม่เหมาะสม เช่น เกือบครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุที่อยู่บ้านเดี่ยว เป็นบ้านที่ยกพื้นสูง ส่วนที่ผู้สูงอายุใช้ส่วนใหญ่เป็นส้วมแบบนั่งยองๆ ชุมชนและสังคมขาดความรู้ ตระหนัก และให้ความสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและปลอดภัยของผู้สูงอายุ รวมทั้งรายงานการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากการพลัดตกหกล้มของสำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค พ.ศ. ๒๕๖๑ พบว่า ผู้บาดเจ็บจากการพลัดตกหกล้มถึงร้อยละ ๑๘.๑๐ โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยสูงอายุ และพบว่าประเทศไทยมีผู้สูงอายุที่เสียชีวิตจากการพลัดตกหกล้มเกือบ ๑,๐๐๐ คนต่อปี หรือเฉลี่ยวันละ ๓ คน โดยเกิดเหตุบริเวณภายในบ้านถึงร้อยละ ๖๙.๔๑ ได้แก่ ห้องน้ำ และห้องนอน ซึ่งมีลักษณะพื้นไม่เรียบ พื้นลื่น แสงสว่างไม่เพียงพอ ไม่มีราวจับ ห้องน้ำเป็นแบบนั่งยอง เป็นต้น

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญเกี่ยวกับการดำรงชีวิตและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี คือ การมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ดังนั้น จึงเห็นว่าการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกภายในที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุให้มีความมั่นคง เหมาะสม และปลอดภัย พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจและความตระหนักในการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุให้แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม เป็นเรื่องที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญ โดยเฉพาะเมื่อสถานการณ์ด้านจำนวนของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นในทุกปีและการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากการพลัดตกหกล้มบริเวณภายในบ้าน

ที่เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ดังนั้น จึงศึกษาการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุต่อไป

๒. เรื่อง การปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

๓. ระยะเวลาการดำเนินการ ตุลาคม ๒๕๖๔ - กันยายน ๒๕๖๕

๔. วัตถุประสงค์ของผลงาน

๔.๑ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนและที่อยู่อาศัยไม่ปลอดภัย ได้รับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยต่อการดำเนินชีวิต

๔.๒ เพื่อให้ช่างในชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ในการปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านของผู้สูงอายุ ตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design)

๕. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

๕.๑ ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญ

การศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการทบทวนและรวบรวมแนวคิดทฤษฎี องค์ความรู้ บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) ความหมายของผู้สูงอายุ

๑.๑) องค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) นิยามคำว่า ผู้สูงอายุ (Older Person) หมายถึง ประชากรทั้งหญิงและชายที่มีอายุ ๖๐ ปีขึ้นไป

๑.๒) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.๒๕๔๖ บัญญัติไว้ว่า ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกิน ๖๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไปและถือสัญชาติไทย (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ, ๒๕๔๓)

๑.๓) บรรลุ ศิริพานิช (๒๕๔๒) กล่าวว่า การจะพิจารณาว่าเป็นผู้สูงอายุ จะสามารถพิจารณาได้ใน ๓ ประเด็น ดังนี้

๑.๓.๑) ลักษณะทางกายภาพที่บ่งบอกว่าเป็นผู้สูงอายุ เช่น ผมมีสีขาว ผิวหนังเหี่ยวเคลื่อนไหว ซ้ำลง วิตกกังวล อยู่ห่างจากสังคม เป็นต้น

๑.๓.๒) อายุมากน้อยตามปฏิทิน เพราะการเรียกว่าผู้สูงอายุ มักจะเกิดคำถามว่า อายุเท่าไร จึงจะเรียกว่าผู้สูงอายุ โดยที่องค์การสหประชาชาตินิยามว่า อายุ ๖๐ ปีเป็นต้นไป เรียกว่า ผู้สูงอายุ แต่ในยุโรป นิยามผู้สูงอายุ คือผู้ที่อายุ ๖๕ ปีขึ้นไป

๑.๓.๓) ตามสถานภาพสังคม เช่น คำเรียกว่าผู้อาวุโสหรือผู้ใหญ่ (Senior Citizens) ส่วนมากพบในบริบทขององค์กรหนึ่งๆ ผู้เป็นหัวหน้าที่มีความอาวุโสมากกว่า แต่อาจไม่ใช่ผู้มีอายุมากหรือแก่ชรา

๑.๔) สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประทีป ทัฬหีตานนท์, ๒๕๖๐) ในหนังสือเรื่อง “สูงอายุเป็นกัณหาเป็นผู้สูงอายุ” ได้อธิบายคำว่า อายุ เป็นภาษาบาลี หมายถึง พลังส่งต่อเลี้ยงชีวิต ดังนั้นคำว่า สูงอายุ จึงหมายถึงมีพลังชีวิตมาก

โดยสรุปความหมายของผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลทั้งเพศหญิงและชายที่มีอายุ ๖๐ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และเป็นผู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่มองเห็นได้และที่มองไม่เห็น เช่น ผมมีหงอกขาว ผิวหนังเหี่ยวย่น หลังโค้ง สายตายาว กล้ามเนื้ออ่อนแอลง และกระดูกบางลง และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมลดน้อยลง ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและอารมณ์ เช่น หงุดหงิด วิตกกังวล และโกรธง่าย เป็นต้น

๒) ความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ

๒.๑) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (๒๕๖๑) ได้รายงานการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุว่ามีผลจากการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และการเข้าร่วมสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อเชื่อมโยงของร่างกายของผู้สูงอายุ โดยผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลง ๓ ประการใหญ่ๆ ด้วยกัน ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

๒.๑.๑) การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย ดังนี้

๒.๑.๑.๑) ระบบผิวหนังจะมีผิวหนังที่บางลง เพราะเซลล์ผิวหนังมีจำนวนลดลง เซลล์ที่เหลือเจริญช้าลง และอัตราการสร้างเซลล์ใหม่ลดลง

๒.๑.๑.๒) ระบบประสาทและระบบสัมผัสเซลล์สมองและเซลล์ประสาทมีจำนวนลดลง ระบบกล้ามเนื้อและกระดูกมีจำนวนและขนาดเส้นใยของเซลล์กล้ามเนื้อลดลง มีเยื่อพังผืดเข้ามาแทนที่มากขึ้น

๒.๑.๑.๓) ระบบการไหลเวียนของโลหิตหลอดเลือดมีขนาดใหญ่ขึ้น และความยืดหยุ่นของเนื้อปอดลดลง

๒.๑.๑.๔) ระบบทางเดินอาหาร โดยฟันของผู้สูงอายุไม่แข็งแรง ตัวเคลือบฟันเริ่มบางลง เซลล์การสร้างฟันลดลง ฟันผุง่ายขึ้น ผู้สูงอายุไม่ค่อยมีฟันเหลือต้องใส่ฟันปลอมทำให้การเคี้ยวอาหารไม่สะดวก ซึ่งต้องรับประทานอาหารที่อ่อนและย่อยง่าย

๒.๑.๑.๕) ระบบทางเดินปัสสาวะและระบบสืบพันธุ์ผู้สูงอายุมีขนาดของไตลดลง การไหลเวียนโลหิตในไตลดลง โดยในเพศชายต่อมลูกหมากโตขึ้น ทำให้ปัสสาวะลำบากต้องถ่ายบ่อย ลูกอัณฑะเหี่ยวเล็กลงและผลิตเชื้ออสุจิได้น้อยลง ส่วนในเพศหญิงรังไข่จะฝ่อเล็กลง ปีกมดลูกเหี่ยว และมีขนาดเล็กลง

๒.๑.๑.๖) ระบบต่อมไร้ท่อ ต่อมใต้สมอง จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างและการทำงานลดลง ผู้สูงอายุจะเกิดอาการอ่อนเพลีย เบื่ออาหาร และน้ำหนักลดลง

๒.๑.๒) การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์ จะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เนื่องจากความเสื่อมของอวัยวะต่างๆ ร่างกาย การสูญเสียบุคคลใกล้ชิด การแยกไปของสมาชิกในครอบครัว และการหยุดจากการทำงานที่ทำอยู่เป็นประจำเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ

๒.๑.๓) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุจะต้องประสบ เนื่องจากเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และการเมือง สวนทางกับภาระหน้าที่ และบทบาทของผู้สูงอายุที่กลับลดลง ด้วยข้อจำกัดทางร่างกายทำให้ความคล่องตัวในการคิด การกระทำ การสื่อสาร สัมพันธภาพทางสังคมมีขอบเขตจำกัด ความห่างเหินจากสังคมมีมากขึ้น ความมีเหตุผลและการคิดเป็นไปในทางลบ เพราะสังคมมักจะประเมินว่าความสามารถในการปฏิบัติลดลง ถึงแม้ว่าจะมีผู้สูงอายุบางคนแสดงให้เห็นว่าความมีอายุมิได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินบทบาทและหน้าที่ทางสังคมก็ตาม

๒.๒) สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (๒๕๕๗) ได้สรุปการเปลี่ยนแปลงในวัยสูงอายุไว้ ๒ ด้าน ดังนี้

๒.๒.๑) การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่ทำให้ผู้สูงอายุเบื่ออาหารเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะที่เสื่อมลง เช่น การสูญเสียฟัน ฟันสึกกร่อนและหักทำให้เคี้ยวอาหารลำบากเคี้ยวอาหารไม่ละเอียด

กินได้แต่อาหารนุ่มๆ ไม่มีกาก เช่น ข้าว แป้ง น้ำตาล ทำให้น้ำหนักเพิ่มได้ง่าย การกลืนอาหารลำบากเนื่องจากต่อมน้ำลายหลังน้ำลายได้น้อยลงทำให้ไม่มีความชื้นในปากไม่มีเมือกหล่อลื่นอาหาร กล้ามเนื้อควบคุมการกลืนทำงานน้อยลง การกลืนอาหารแห้งจะลำบากและสำลักบ่อย ความสามารถในการรับรสและกลิ่นลดลงเนื่องจากเมื่ออายุมากขึ้นปุ่มรับรสที่ลิ้นและความสามารถในการรับรสของผู้สูงอายุลดลง แต่ความสามารถในการรับความหวานยังคงอยู่ผู้สูงอายุจึงมักชอบอาหารที่มีรสหวาน และการเปลี่ยนแปลงทางสายตาจะเปลี่ยนเป็นสายตาวาย เลนส์หรือกระจกตาขุ่น อาจเกิดต้อกระจก การมองเห็นไม่ชัดเจนทำให้ไม่สามารถเลือกอาหารและปรุงด้วยตนเองได้ หรือกินอาหารที่ขึ้นรา หรือสกปรก เพราะมองไม่เห็น

๒.๒.๒) การเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ อารมณ์ และสังคมในผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่มักมีสาเหตุ ดังนี้

๒.๒.๒.๑) การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เช่น ความเจ็บป่วย การเสื่อมของส่วนต่างๆ ในร่างกาย สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความวิตกกังวล กัดดันทางอารมณ์

๒.๒.๒.๒) การเปลี่ยนทางด้านสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านสถานภาพและบทบาททางสังคม เช่น ผู้ที่เคยทำงาน เมื่อครบอายุ ๖๐ ปี ต้องออกจากงานทำให้สูญเสียบทบาทในการเป็นผู้นำครอบครัว การถูกทอดทิ้ง สภาพสังคมปัจจุบันคนหนุ่มสาวต้องหางานทำ ทำให้ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่ตามลำพัง ลูกหลานไม่มีเวลาเอาใจใส่ ความเคารพเชื่อถือน้อยลง คนส่วนใหญ่มักมองว่าผู้สูงอายุมีความสามารถน้อยลง ทำให้ความเคารพนับถือในฐานะที่มีประสบการณ์เปลี่ยนไป โดยเด็กไม่ให้ความเคารพผู้ใหญ่เหมือนเช่นเคย และการสูญเสียชีวิตของคู่สมรส บุคคลในครอบครัว ญาติ คนใกล้ชิด หรือเพื่อน

การเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุสามารถแบ่งได้ ๔ ด้าน ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสภาพแวดล้อม ดังนี้

๑) ด้านร่างกาย ระบบต่าง ๆ ของร่างกายทำงานได้ลดลง ส่งผลให้ร่างกายเสื่อมถอยลงทั้งภายนอกและภายใน ได้แก่ ผิวหนังเหี่ยวย่น มีกระ ผมหงอกเปลี่ยนเป็นสีเทาหรือสีขาว หลังโก่ง เคลื่อนไหวร่างกายได้ช้าลง ผื่นงูสวัดแดงในหูแข็งตัวทำให้ได้ยินเสียงไม่ชัดเจน หรือการเปล่งเสียงของผู้สูงอายุจะไม่มีพลัง เนื่องจากกระดูกอ่อนบริเวณกล่องเสียงแข็งตัวและขาดความยืดหยุ่น ขณะที่การบดเคี้ยวลำบากขึ้นเพราะเหงือกกรัน

๒) ด้านจิตใจ ได้แก่ การรับรู้ซึ่งผู้สูงอายุมักยึดติดกับความคิดและเหตุผลของตนเอง จำเหตุการณ์ปัจจุบันไม่ค่อยได้ หลง ๆ ลืม ๆ และชอบย้ำคำถามบ่อย ๆ การแสดงออกทางอารมณ์อาจมีอาการหงุดหงิด วิตกกังวล เอาแต่ใจ จะคิดวกวนซ้ำไปมา มีการสนใจสภาพแวดล้อมลดลง แต่มีความสนใจเรื่องของตนเองและที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ที่กล่าวมาผู้สูงอายุอาจนำไปสู่โรคซึมเศร้าได้

๓) ด้านสังคม ได้แก่ ภาระหน้าที่และบทบาททางสังคมลดน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุห่างจากสังคม อีกทั้งคนส่วนใหญ่มักมองว่าผู้สูงอายุมีสมรรถภาพและความสามารถลดน้อยลง จึงไม่ให้ความสำคัญหรือใส่ใจไม่มากนัก นอกจากนี้ยังเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้นำครอบครัวกลายเป็นเพียงผู้อาศัยหรือเป็นสมาชิกของครอบครัวเท่านั้น

๔) ด้านสภาพแวดล้อม จากการเสื่อมถอยลงของร่างกายทั้งภายนอกและภายใน ส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่สามารถดำเนินชีวิตในสภาพแวดล้อมเดิมได้ หากอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมอาจเกิดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ เช่น พื้นผิวขรุขระ ระดับพื้นไม่สม่ำเสมอ แสงสว่างไม่เพียงพอ บันไดที่ไม่มีราวจับ เป็นต้น

๓) ความรู้ด้านความต้องการของผู้สูงอายุ

๓.๑) ผู้สูงอายุเป็นช่วงวัยที่ได้รับการช่วยเหลือ ประคับประคอง จากครอบครัว สังคม โดยสังคมไทยมีวัฒนธรรมในการดูแลแบบครอบครัว พ่อ แม่ ญาติ แต่ในปัจจุบันต้องยอมรับว่าสภาพเศรษฐกิจ

และสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตามสังคมควรมีการตระหนักถึงภาระความรับผิดชอบต่อกลุ่มผู้สูงอายุเพราะเป็นวัยที่สภาพร่างกายจิตใจและสถานภาพทางสังคมเปลี่ยนแปลงเสื่อมถอยตามธรรมชาติ โดยความต้องการของผู้สูงอายุสามารถแบ่งได้ดังนี้ (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข ,๒๕๕๐)

๓.๑.๑) ความต้องการทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

- ต้องการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง สมบูรณ์
- ต้องการมีผู้ช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิด
- ต้องการที่อยู่อาศัยที่สะอาด อากาศดี สิ่งแวดล้อมดี
- ต้องการอาหารการกินที่ถูกต้องลักษณะตามวัย
- ต้องการมีผู้ดูแลช่วยเหลือให้การพยาบาลอย่างใกล้ชิดเมื่อยามเจ็บป่วย
- ต้องการได้รับการตรวจสุขภาพและการรักษาพยาบาลที่สะดวก รวดเร็ว ทันที
- ต้องการได้รับการรักษาพยาบาลแบบให้เปล่าจากรัฐ
- ความต้องการที่พักผ่อน นอนหลับอย่างเพียงพอ
- ความต้องการบำรุงรักษาร่างกายและการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ
- ความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ

๓.๑.๒) ความต้องการทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและสังคมจะทำให้จิตใจของผู้สูงอายุเปลี่ยนไปด้วย ผู้สูงอายุจะปรับจิตใจและอารมณ์ไปตามการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ จะมีการปรับปรุงและพัฒนาจิตใจของตนเองให้เป็นไปในทางที่ดีงามมากขึ้น สามารถควบคุมจิตใจได้ดีกว่าหนุ่มสาว ดังนั้น เมื่อคนเราอายุมากขึ้น ความสุขุมเยือกเย็น จะมีมากขึ้นด้วย แต่การแสดงออกจะขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละบุคคล การศึกษา ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมในชีวิตของคนนั้น โดยความเครียดที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นในวัยสูงอายุ มีผลต่อจิตใจของผู้สูงอายุมาก ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจิตใจที่พบ ประกอบด้วย

๓.๑.๒.๑) การรับรู้ผู้สูงอายุจะถ้อยมั่นกับความคิดและเหตุผลของตนเอง การรับรู้สิ่งใหม่ๆ จึงเป็นไปได้ยาก ความจำก็เสื่อมลง

๓.๑.๒.๒) การแสดงออกทางอารมณ์ของผู้สูงอายุ เกี่ยวข้องกับการตอบสนองของจิตใจต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้สูงอายุจะมีความรู้สึกต่อตนเองในแง่ต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นความท้อแท้ น้อยใจ โดยรู้สึกว้าสงคมไม่ให้ความสำคัญกับตนเองเหมือนที่เคยเป็นมาก่อน ทำให้ผู้สูงอายุมีอารมณ์ไม่มั่นคง การกระทบกระเทือนใจเพียงเล็กน้อยจะทำให้ผู้สูงอายุเสียใจ หงุดหงิดหรือโกรธง่าย ต้องการการยอมรับและเคารพนับถือ และการแสดงออกถึงความมีคุณค่าของผู้สูงอายุ โดยสมาชิกในครอบครัว สังคมของผู้สูงอายุ

๓.๑.๒.๓) ความสนใจสิ่งแวดล้อมเฉพาะที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและตรงกับ ความสนใจของตนเองเท่านั้น

๓.๑.๒.๔) การสร้างวิถีชีวิตของตนเอง การมีอายุมากขึ้น คือ การเข้าใกล้กาลเวลาแห่งการสิ้นสุดของชีวิต การยอมรับสภาพดังกล่าว ทำให้ผู้สูงอายุบางคนมุ่งสร้างความดีงามให้แก่ตนเองเพิ่มมากขึ้น

๓.๑.๒.๕) ความผิดปกติทางจิตใจและในวัยสูงอายุ แยกเป็นกลุ่มอาการทางจิต ๒ กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มอาการทางจิตเนื่องจากสมองเสื่อมและกลุ่มอาการผิดปกติด้านจิตใจและอารมณ์

๓.๑.๓) ความต้องการทางด้านสังคม

- เศรษฐกิจของผู้สูงอายุ
- ต้องการได้รับความสนใจจากผู้อื่น
- ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว สังคมและหมู่คณะ
- ต้องการช่วยเหลือสังคมและมีบทบาทในสังคมตามความถนัด
- ต้องการการสนับสนุน ช่วยเหลือจากครอบครัวและสังคมทั้งทางด้าน

ความเป็นอยู่ รายได้ บริการจากรัฐ

- ต้องการลดการพึ่งพาคนอื่นให้น้อยลง ไม่ต้องการความเมตตาสงสาร
- ต้องการการประกันรายได้และประกันความชราภาพ

๓.๒) ความต้องการของผู้สูงอายุ หมายถึง ความรู้สึกต้องการในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ เช่น การดูแลในชีวิตประจำวัน เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย ข้อมูลข่าวสาร และสิ่งของที่จำเป็นในการดำรงชีวิต รวมถึงการเข้าถึงบริการที่จำเป็นและความต้องการความช่วยเหลือจากครอบครัวชุมชนและรัฐบาล เพื่อคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้สูงอายุช่วยเหลือจากครอบครัวชุมชนและรัฐบาล เพื่อคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ผู้สูงอายุมีความต้องการที่สอดคล้องกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นซึ่งสามารถสรุปความต้องการของผู้สูงอายุออกเป็น ๕ ด้านที่สำคัญประกอบด้วย (อุทัย สุตสุข และคณะ ,๒๕๕๒)

๓.๒.๑) ความต้องการด้านร่างกาย ประกอบไปด้วย ต้องการให้มีสุขภาพแข็งแรง และรู้วิธีการรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงสามารถทำกิจกรรมประจำวันต่างๆได้ด้วยตนเอง และอาจขอความร่วมมือจากบุคคลอื่นเป็นบางครั้ง ต้องการได้รับการรักษาพยาบาลอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะใช้สิทธิการรักษาด้วยบัตร ๓๐ บาท รักษาทุกโรคหรือจ่ายเงินเองก็ตามต้องการได้รับบริการตรวจสุขภาพทางร่างกายจากแพทย์ในด้านต่างๆ เช่น คลื่นหัวใจ เอกซเรย์ปอด ตรวจสอบต่อหิน ตรวจหาระดับน้ำตาลในเลือด มะเร็งปากมดลูก ทดสอบการได้ยินและการมองเห็น เป็นต้น รวมทั้งควรให้มีทีมแพทย์หรือพยาบาลเคลื่อนที่มาให้คำปรึกษาแนะนำบริการตรวจสุขภาพรักษาพยาบาล และเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุถึงบ้าน นอกจากนี้แล้วยังพบว่าผู้สูงอายุบางรายที่ความแข็งแรงทางด้านร่างกายและความสามารถในการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวันลดน้อยลงต้องการได้รับความช่วยเหลือดูแลจากผู้อื่นที่แข็งแรงกว่า เช่น การทำความสะอาดร่างกาย การแต่งตัว การรับประทานอาหาร การขับถ่าย การเดิน เป็นต้น

๓.๒.๒) ความต้องการด้านครอบครัว คือ ต้องการให้ลูกหลานรักเอาใจใส่ให้ความใกล้ชิดยกย่อง นับถือและยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวมองเห็นคุณค่าของตนเองและดูแลเป็นอย่างดีในยามป่วยไข้ รวมทั้ง ต้องการแบ่งเบาภาระของลูกหลานการทำงานบ้าน ดูแลลูกหลาน

๓.๒.๓) ความต้องการด้านเศรษฐกิจ คือ ต้องการใช้จ่าย และสามารถพึ่งตนเองได้ด้วยการมีบำเหน็จบำนาญหรือมีเงินใช้จากรายได้อื่นให้เหมาะสมกับอัตภาพ ต้องการสนับสนุนในเรื่องค่ารักษาพยาบาลและอุปกรณ์ที่จำเป็น สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ค่าอาหาร และเครื่องนุ่งห่ม เป็นต้น

๓.๒.๔) ความต้องการด้านสังคม ประกอบด้วย ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมตามความเหมาะสมต้องการพบปะพูดคุยกับผู้สูงอายุในวัยเดียวกัน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนและเป็นสมาชิกหนึ่งของสังคม ได้รับการยอมรับยกย่องจากสังคม ไม่เป็นภาระกับบุคคลอื่นช่วยเหลือตนเองได้ดีสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและมั่นคงตามอัตภาพ

๓.๒.๕) ความต้องการด้านสภาพจิตใจ ประกอบด้วย การได้รับความรักความเอาใจใส่ดูแลจากบุคคลทั้งในครอบครัวและสังคม มีเงินใช้ ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงซึ่งเป็นความต้องการทางด้านจิตใจโดยตรง

๓.๓) ผู้สูงอายุอาจมีความต้องการที่แตกต่างออกไปจากความต้องการของผู้อื่น ๔ ด้าน คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความต้องการทางด้านจิตใจ ความต้องการทางสังคมกับเศรษฐกิจ และ ความต้องการด้านสวัสดิการ ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๕๓)

๓.๓.๑) ความต้องการทางร่างกายของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ความต้องการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ มีผู้ช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิดที่มีที่อยู่อาศัยที่สะอาด อากาศดี สิ่งแวดล้อมดี มีอาหารการกินที่ถูกต้องสุขลักษณะตามวัย มีผู้ดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด ยามเจ็บป่วยได้รับการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่สะดวกและทันที่ ได้รับบริการรักษาพยาบาลแบบให้เปล่าจากรัฐ ได้พักผ่อนอย่างเพียงพอ ได้รับการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ เป็นต้น

๓.๓.๒) ความต้องการทางด้านจิตใจของผู้สูงอายุ ผู้สูงอายุจะปรับจิตใจอารมณ์ไปตามการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และสิ่งแวดล้อมจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีการปรับปรุงและพัฒนาจิตใจของตนเองให้เป็นไปในทางที่ดีมากขึ้นสามารถควบคุมจิตใจได้ดีกว่าหนุ่มสาว ดังนั้นเมื่อคนเราอายุมากขึ้นความสุขุมเยือกเย็นจะมีมากขึ้นด้วยแต่การแสดงออกจะขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละบุคคล การศึกษา ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมในชีวิตของคนๆ นั้น

๓.๓.๓) ความต้องการทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ต้องการได้รับความสนใจจากผู้อื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวสังคมและหมู่คณะ ต้องการช่วยเหลือสังคมและมีบทบาทในสังคมตามความถนัด ต้องการสนับสนุนช่วยเหลือจากครอบครัวและสังคมทั้งทางความเป็นอยู่ ต้องการรายได้และบริการจากรัฐ ต้องการมีชีวิตร่วมในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและสังคม ต้องการลดการพึ่งพาคนอื่นให้น้อยลงไม่ต้องการความเมตตาสงสารและต้องการการประกันรายได้และประกันสุขภาพ เป็นต้น

๓.๓.๔) ความต้องการด้านสวัสดิการ ประกอบด้วย ความต้องการบ้านพักฉุกเฉิน ความต้องการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุ ความต้องการด้านการลดค่ารักษาพยาบาล ความต้องการลดค่าโดยสารเดินทาง ความต้องการศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ความต้องการการบริการเคลื่อนที่ และ ความต้องการรับการรักษาจากสถานอนามัยประจำหมู่บ้าน เป็นต้น

จากข้อมูลความต้องการของผู้สูงอายุ สามารถสรุปได้ว่า ความต้องการของผู้สูงอายุสามารถแบ่งได้ ๔ ด้าน ประกอบด้วย

๑. ด้านร่างกาย ผู้สูงอายุทุกคนย่อมต้องการมีสุขภาพที่แข็งแรงและสมบูรณ์ แต่ในความเป็นจริง ผู้สูงอายุจะมีโรคภัยไข้เจ็บหรือโรคประจำตัวตามวัย ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงต้องการการเอาใจใส่ การดูแลจากครอบครัวหรือบุคคลใกล้ชิด

๒. ด้านจิตใจ ผู้สูงอายุจะประสบพบเจอกับการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน จึงทำให้มีภาวะอารมณ์ที่แปรปรวนและผู้สูงอายุต้องการปรับปรุงและพัฒนาจิตใจให้มั่นคง โดยต้องการความเข้าใจของครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด

๓. ด้านสังคมและสภาพแวดล้อม จากการเปลี่ยนแปลงร่างกายและบทบาทหรือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ผู้สูงอายุมักมีความต้องการมีคุณค่าและไม่เป็นภาระของครอบครัว บุคคลใกล้ชิดและสังคม จึงต้องการพึ่งพาหรือขอความช่วยเหลือให้น้อยที่สุด รวมทั้งต้องการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงร่างกายของผู้สูงอายุ

๔. ด้านเศรษฐกิจ ต้องการเงิน เพื่อที่จะสามารถพึ่งตนเองได้ ทั้งการดำรงชีวิต ค่ารักษาพยาบาล และการเดินทางต่างๆ เป็นต้น

๔) แนวคิดสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

การดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ต้องคำนึงถึงสภาวะสุขภาพผู้สูงอายุด้วยที่ทำอย่างไร จึงจะจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมให้กับผู้สูงอายุด้วย เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่าง สะดวกสบายมากขึ้น ในอันที่จะช่วยทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขที่ดี และ/หรือมีความสุขในบ้านปลายของชีวิต ตามแนวคิดการปรับสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ ดังนี้ (สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๓)

๔.๑) การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุออกกำลัง ได้แก่ การจัดให้มีพื้นที่สีเขียว การจัดมุมพักผ่อนตามถนนทางเชื่อมและทางเดินต่างๆ การสร้างทางเดินที่ราบเรียบสะดวกสบาย การจัดบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ในชุมชน จะกระตุ้นให้ผู้สูงอายุออกมาพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การออกมาทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันกับเพื่อนบ้านมากขึ้น เป็นต้น

๔.๒) การจัดสิ่งแวดล้อมในที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในการดำเนินชีวิต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ จะใช้ชีวิตอยู่กับบ้านมากกว่าการออกไปนอกบ้าน การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของบ้านต้องคำนึงถึงสภาพร่างกายและการใช้ชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุด้วย เช่น การสร้างบ้านจะต้องสร้างตามมาตรฐานที่อยู่อาศัยในแต่ละช่วงชีวิต (Lifetime Homes Standard) โดยสำหรับผู้สูงอายุนั้น ควรมีการทำทางลาด รวบบันได รววจับในห้องน้ำเพื่อป้องกันการลื่นล้ม เป็นต้น การดูแลให้ผู้สูงอายุมีความอบอุ่น โดยป้องกันไม่ให้สัมผัสกับอากาศที่เย็นหรือร้อนเกินไป สิ่งนี้เป็นประเด็นร้อนทางสุขภาพ เพราะพบว่ามีรายงานจำนวนการเสียชีวิตเพิ่มขึ้นจากการอยู่ในที่เย็น และผู้สูงอายุเป็นส่วนหนึ่งของภาวะเสี่ยงนี้ สิ่งที่ต้องดำเนินการ คือ การปรับปรุงให้มีฉนวนกันความร้อนและการเพิ่มพลังงานที่มีคุณภาพภายในบ้านเรือนจะเป็นผลลัพธ์ทางบวกให้แก่สุขภาพ

๔.๓) การจัดสิ่งแวดล้อมในที่สาธารณะให้เอื้อต่อสุขภาพผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ เช่น การทำทางเดินที่ราบเรียบ ทางลาด ลิฟท์ขึ้นอาคารสถานที่ต่างๆ รววจับบันได ห้องน้ำสาธารณะ ที่นั่งพักผ่อน และอุปกรณ์ช่วยเหลืออื่นๆ เป็นต้น นอกจากนี้ การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพของผู้สูงอายุโดยการคำนึงถึงความแปรเปลี่ยนของสิ่งแวดล้อมและสภาวะของผู้สูงอายุเอง ดังนี้

๔.๓.๑) การป้องกันสภาวะที่ส่งผลต่อการเจ็บป่วยในทางเดินหายใจและภูมิแพ้ต่างๆ เพราะมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าปัจจัยต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลต่อสุขภาพ ได้แก่ ระดับความเป็นเมือง ปัญหาการจราจร ความหนาแน่นของยานพาหนะ ความหนาแน่นของที่อยู่อาศัย การระบายอากาศที่ไม่ดี

๔.๓.๒) การลดปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุทั้งในบ้านและนอกบ้าน ความเสี่ยงและผลจากการพลัดตกหกล้มในผู้สูงอายุ เกิดจากการออกแบบทางเดินที่ขาดความใส่ใจในความปลอดภัย เช่น การมีพื้นผิวที่ขรุขระ ความแคบของถนน บันไดไม่มีที่เกาะ มีความแคบและชัน เป็นต้น

๔.๓.๓) การปรับแนวคิดจากการเพิ่มระยะเวลาของการมีชีวิตอยู่ เป็นการมีชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพ เนื่องจากคนเราควรจะต้องให้ความสนใจว่า “ทำอย่างไรที่จะทำให้ผู้สูงอายุอยู่เย็นเป็นสุข มีสุขภาพหรือมีคุณภาพชีวิต” ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้โดยส่วนหนึ่ง คือ การสร้างสิ่งแวดล้อม โดยเป้าหมายที่สำคัญ คือ การส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อันเป็นหนทางหนึ่งในการป้องกันความโดดเดี่ยว การแยกตัวรวมทั้งความเหงา การตกแต่งที่อยู่อาศัยหรือการออกแบบจำเป็นต้องคำนึงถึงประตูทางเข้าควรเปิดออกสู่ถนนได้ การจัดให้มีพื้นที่ระหว่างหน้าบ้านกับถนน และต้องมั่นใจได้ว่ามีพื้นที่ที่เป็นจุดเชื่อมโยงให้มีการปฏิสัมพันธ์กันได้ เช่น รั้วบ้านโปร่ง ไม่เป็นรั้วปิด หรือมีรั้วที่สูงเกินไป การสร้างสิ่งแวดล้อมสามารถออกแบบให้ลดภาวะเครียดหรือสร้างโอกาสให้หายจากภาวะเครียดได้ เช่น การจัดสรรพื้นที่สีเขียว การสร้างภูมิทัศน์ที่สวยงาม การเพิ่มแสงธรรมชาติในเวลากลางวัน และมีความเพียงพอ การมีฉนวนหรือกันชนด้วยวัสดุ วัสดุ หรือต้นไม้ เพื่อกันเสียงดังระหว่างภายนอกกับภายในบ้านเรือน การเพิ่มความอยู่ดีมีสุขของผู้สูงอายุ

โดยคำนึงถึงความปลอดภัย โดยเฉพาะอาชญากรรม โดยการออกแบบต้องคำนึงถึงอย่างมาก คือ ความระมัดระวังต่อพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนบุคคล หน้าต่าง ประตูที่เปิดออกสู่ถนน รวมทั้งการมีไฟส่องสว่างที่เพียงพอในถนนต่างๆ

๕) ความรู้ด้านแนวคิดการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design)

การออกแบบเพื่อทุกคน (Universal Design) เป็นแนวความคิดสากลที่องค์การสหประชาชาติ ได้พยายามเผยแพร่และส่งเสริม จากแนวความคิดดั้งเดิมที่ให้คนพิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก ในการดำรงชีวิตในอาคารและสิ่งแวดล้อม และได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับเป็น Accessible Design, Adaptable Design, Barrier Free Design ซึ่งในที่สุดก็เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในหลักการของ Universal Design ซึ่งประกอบด้วย หลัก ๗ ประการ ดังนี้

๕.๑) ทุกคนใช้ได้อย่างเท่าเทียมกัน (Equitable Use) การออกแบบสามารถสร้างความเท่าเทียมกันในการใช้สอยของผู้ใช้ที่ต่างวัย ต่างความสามารถ โดยคำนึงถึงความสะดวก ปลอดภัย หลีกเลี่ยงการแบ่งแยกผู้ใช้สอย

๕.๒) มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนการใช้ได้ (Flexible Use) รองรับการใช้สอยจากผู้ใช้ที่หลากหลาย โดยอาจมีหลายทางเลือกที่สามารถใช้งานได้สะดวก ผู้ใช้สามารถปรับการใช้งานเมื่อต้องการความถูกต้องแม่นยำมากขึ้นและสามารถปรับเปลี่ยนการใช้งานตามการเคลื่อนไหวของผู้ใช้

๕.๓) ใช้งานง่าย (Simple and Intuitive Use) การออกแบบต้องง่ายต่อการเข้าใจ โดยไม่คำนึงถึงประสบการณ์ ความรู้ ภาษา หรือระดับความชำนาญของผู้ใช้ เรียบง่าย ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้ง่ายจากสามัญสำนึก มีข้อแนะนำการใช้ที่ไม่ต้องคำนึงถึงการรู้ หรือไม่รู้หนังสือหรือความหลากหลายทางภาษา

๕.๔) การสื่อความหมายเป็นที่เข้าใจง่าย (Perceptible Information) การออกแบบต้องสามารถสื่อสารข้อมูลที่จำเป็นกับผู้ใช้งานได้โดยปราศจากข้อจำกัดของผู้ที่มีความบกพร่องทางประสาทสัมผัส ควรเป็นสัญลักษณ์ การใช้พื้นผิวต่างสัมผัส หรือสีเส้นที่ตัดกันกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ

๕.๕) การออกแบบที่เผื่อการใช้งานที่ผิดพลาดได้ (Tolerance for Error) การออกแบบควรลดอันตรายหรืออุบัติเหตุต่างๆอันอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่ตั้งใจ โดยมีการออกแบบการเตือนอันตรายที่อาจเกิดขึ้น เช่น มีพื้นผิวต่างสัมผัสแบบเตือนอันตราย (Warning Block) ไว้ก่อนถึงทางลาด หรือทางต่างระดับหรือการออกแบบที่เตรียมอุปกรณ์เพื่อให้เกิดความปลอดภัยไว้ เช่น ราวจับ

๕.๖) ใช้แรงน้อย (Low Physical Effort) สะดวกต่อการใช้งาน ใช้ได้ง่ายด้วยท่าทางและกำลังปกติ หรือไม่ต้องใช้ความพยายามหลายครั้ง เช่น การออกแบบสำหรับลูกบิดประตูห้องที่ใช้แรงน้อยเบาแรง ไม่ว่าจะสภาพร่างกายอย่างไรก็สามารถเปิดได้ ก๊อกน้ำแบบก้านโยกหรือแบบปิดจะใช้แรงน้อยกว่า แบบกดหรือแบบหมุน เป็นต้น

๕.๗) มีขนาดและพื้นที่ที่เหมาะสมกับการเข้าถึงและใช้งาน (Size and Space for Approach and Use) โดยขนาดและพื้นที่ใช้งานที่เหมาะสมสามารถใช้งานได้โดยสะดวกทั้งการเอื้อม การจับต้องปราศจากเงื่อนไชของข้อจำกัดทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว อุปกรณ์หรือการออกแบบแบบในจุดที่สำคัญต้องสามารถมองเห็นชัดเจน ไม่ว่าจะมองขณะยืนหรือนั่งในรถเข็นคนพิการ และมีพื้นที่ใช้งานที่เหมาะสมกับการเข้าถึงและใช้สอย โดยคำนึงถึงบุคคลทั่วไป และบุคคลที่ต้องมีผู้ดูแล หรือมีอุปกรณ์ช่วยเหลือต่างๆ เช่น รถเข็นคนพิการ ไม้เท้า ฯลฯ

๖) ความรู้ด้านกฎหมาย นโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องด้านผู้สูงอายุ

๖.๑) ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๖๕ กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ

ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) จะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุ วิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาว จำนวน ๖ ยุทธศาสตร์ โดยมียุทธศาสตร์ที่มีความสอดคล้องกับการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุ ประกอบด้วย ๒ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๑)

๖.๑.๑) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้องทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ และภาษาที่ ๓ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สู่การเป็นคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนวัตกรรม นักคิดผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่และอื่นๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

๖.๑.๒) ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนโดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนร่วม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบต่อสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

๖.๒) พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและการสนับสนุน ประกอบด้วย

๖.๒.๑) การบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็ว แก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ

๖.๒.๒) การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

๖.๒.๓) การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม

๖.๒.๔) การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะ เครือข่ายหรือชุมชน

๖.๒.๕) การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น

๖.๒.๖) การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม

๖.๒.๗) การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ

๖.๒.๘) การช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับการทารุณกรรมหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

๖.๒.๙) การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือในทางแก้ปัญหา
ครอบครัว

๖.๒.๑๐) การจัดที่พักอาศัย อาหาร และเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

๖.๒.๑๑) การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

๖.๒.๑๒) การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี

๖.๒.๑๓) การอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนด

๖.๒.๑๓.๑) การจัดบริการเพื่ออำนวยความสะดวกด้านพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน
หอจดหมายเหตุแห่งชาติ และการจัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

๖.๒.๑๓.๒) การจัดบริการสถานที่ท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ

๖.๒.๑๓.๓) การประชาสัมพันธ์ให้ทราบเกี่ยวกับสิทธิที่ได้รับ

๖.๒.๑๓.๔) การได้รับการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

๖.๓) มาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน ๔ มิติ

การเตรียมการเพื่อรองรับสังคมสูงวัยที่คนไทยอายุยืน ๔ มิติ เพื่อให้เกิดการดำเนินงาน
ในการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนอยู่ในลำดับสำคัญและได้รับความสนใจ ทำให้สังคม
เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในการเตรียมความพร้อมระบบเพื่อรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน
ในอนาคต คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน ๔ มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ
สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการขับเคลื่อนงานทุกมิติ ดังนี้

๖.๓.๑) มิติเศรษฐกิจ

๖.๓.๑.๑) การบูรณาการระบบบำนาญและระบบการออมเพื่อยามสูงวัยและ
การปฏิรูประบบการเงินการคลังที่เหมาะสมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

๖.๓.๑.๒) การส่งเสริมและสนับสนุนประชากรวัยทำงานกลุ่มที่ไม่ใช่ลูกจ้าง
ในการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่การใช้ชีวิตยามสูงวัย

๖.๓.๑.๓) การส่งเสริมและสนับสนุนประชากรวัยทำงานกลุ่มลูกจ้างในการ
เตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่การใช้ชีวิตยามสูงวัย

๖.๓.๑.๔) การขยายอายุการทำงาน

๖.๓.๑.๕) การสนับสนุนและสร้างระบบการออมทั้งแบบถาวรและสมัครใจผ่าน
กลไกต่างๆ เพื่อรองรับความต้องการในยามสูงวัย

๖.๓.๑.๖) การสนับสนุนการเพิ่มพูนทักษะและอาชีพทางเลือกที่ ๒ ในวัยทำงานและ
หลังเกษียณเพื่อใช้ประโยชน์ในยามสูงวัย

๖.๓.๑.๗) การกระจายแหล่งการจ้างงานให้อยู่ใกล้ชุมชนชนบท

๖.๓.๑.๘) การจูงใจให้คนต่างชาติดที่มีคุณภาพและต้องการทำงานในประเทศไทย
อย่างถาวรได้มีโอกาสทำงาน และพำนักในประเทศไทย

๖.๓.๒) มิติสภาพแวดล้อม

การปรับปรุงกฎหมายให้มีผลใช้บังคับให้สอดคล้อง ครอบคลุม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น
จำนวน ๓ ฉบับ ดังนี้

๖.๓.๒.๑) กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือ
ทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘

๖.๓.๒.๒) กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. ๒๕๕๕

๖.๓.๒.๓) กฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณอื่น เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. ๒๕๕๖

๖.๓.๓) มิตีสุภาพ

๖.๓.๓.๑) บุรณาการศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติการ (Operation Unit) ในการบูรณาการกิจกรรมและทรัพยากร

๖.๓.๓.๒) การยกระดับผู้ดูแลมีอาชีพ Formal (Paid) Care Giver ให้เป็นวิชาชีพ

๖.๓.๓.๓) การจัดให้มีศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพ ทุกอำเภอควบคู่กับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ผู้ป่วยระยะกลาง (Intermediate Care)

๖.๓.๔) มิตีสังคม

๖.๓.๔.๑) เพิ่มบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการบูรณาการและขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในทุกมิติ และพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของแต่ละท้องถิ่น

๖.๓.๔.๒) การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ " บวร วชร" (บ้าน วัด โรงเรียน วิสาหกิจ ชุมชน โรงพยาบาล) ในการรองรับสังคมสูงวัยในชุมชน

๖.๓.๔.๓) การกำหนดให้มี "ผู้พิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ"

๖.๓.๔.๔) การส่งเสริมผู้ที่มีความพร้อมให้มีบุตรและชะลอการตั้งครรรภ์ของผู้ที่ไม่พร้อม ทั้งนี้ บทบาทของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในทุกมิติ

๖.๔) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในฐานะหน่วยงานหลักในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยของประเทศ ได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัย ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) โดยสานต่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยทั่วประเทศตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัย ๑๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๘) เพื่อใช้เป็นกรอบการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะยาว และเสริมสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายและครอบคลุมในทุกมิติ โดยบูรณาการความร่วมมือในการดำเนินงานกับภาคีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องภายใต้วิสัยทัศน์ "คนไทยทุกคนมีที่อยู่อาศัยถ้วนทั่วและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในปี ๒๕๗๙" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงที่อยู่อาศัย เป็นการลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมในสังคมครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยการเตรียมที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐาน มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม พร้อมระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการที่จำเป็นในระดับราคาที่กลุ่มเป้าหมายสามารถรับภาระได้ และบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการดำเนินงานการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย และส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน สำหรับแผนการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ ดำเนินการโดยกรมกิจการผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเกื้อกูลต่อการดำรงชีวิตด้วยตนเองของผู้สูงอายุ ลดการพึ่งพิงภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนสังคมผ่านกลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ส่งผลต่อการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ บนพื้นฐานของการเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของ
ผู้สูงอายุ

๖.๕) ระเบียบกรมกิจการผู้สูงอายุ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย
สำหรับผู้สูงอายุและการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๖๒ มีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็น
การคุ้มครองส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตในที่อยู่อาศัยได้สะดวก เหมาะสม ปลอดภัย และสุขอนามัย
และเพื่ออำนวยความสะดวก และความปลอดภัยในการใช้สถานที่สาธารณะ หรือสถานที่จัดกิจกรรมของ
ผู้สูงอายุ โดย ข้อ ๕ กำหนดสิทธิตามหมวดนี้ต้องเข้าหลักเกณฑ์ ประกอบด้วย (๑) มีฐานะยากจน หรือรายได้
ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ (๒) ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ และ
(๓) ที่อยู่อาศัย ไม่นั่นคง ไม่เหมาะสม หรือไม่ปลอดภัยกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีที่อยู่อาศัยและ/หรือ
ที่ดินที่เป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัยไม่ได้เป็นของผู้สูงอายุหรือทายาท ต้องอาศัยอยู่จริงไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และได้รับความ
ยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ให้ปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ข้อ ๖ สถานที่ที่จะได้รับการเสริมสร้าง
ชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุต้องมีลักษณะ ดังนี้ (๑) เป็นสถานที่จัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ หรือสถานที่
สาธารณะที่ผู้สูงอายุเข้ามาใช้ประโยชน์ (๒) มีลักษณะไม่นั่นคง ไม่เหมาะสม หรือไม่ปลอดภัยกับผู้สูงอายุ และ
(๓) ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐหรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ

๕.๒ ประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

การดำเนินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้
ผู้สูงอายุ ได้นำความรู้ ทักษะในด้านการพัฒนาสังคม การจัดสวัสดิการทางสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต
ผู้สูงอายุ และด้านทรัพยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนผู้สูงอายุ มาประยุกต์ใช้ในการจัด
โครงการดังกล่าวให้สอดคล้องและตอบรับกับสถานการณ์ ความต้องการและสภาพปัญหาของผู้สูงอายุ นำไปสู่
การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ รวมทั้งได้นำความรู้และประสบการณ์ด้านการวางแผน การจัดอบรม
การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประสบการณ์การดำเนินงานที่ผ่านมา นำมาวิเคราะห์ รวบรวม
ปรับปรุงและพัฒนาโครงการดังกล่าวขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ความต้องการและสภาพปัญหาของ
ผู้สูงอายุในปัจจุบันส่งผลให้การดำเนินงานของโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก
ให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุมีความสะดวก บรรลุวัตถุประสงค์ได้มากยิ่งขึ้น และผู้สูงอายุได้รับ
การช่วยเหลืออย่างถูกต้องและเหมาะสม

๖. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

๖.๑ สรุปสาระสำคัญ

การปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ
มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนและมีที่อยู่อาศัยไม่ปลอดภัย ได้รับการปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่
อาศัยให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย เพื่อให้ช่างชุมชนและช่างท้องถิ่น มีความรู้ในการปรับปรุง/
ซ่อมแซมบ้านของผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล
(Universal Design) มีความสามารถในการประมาณการราคาค่าใช้จ่ายในการดำเนินการปรับปรุง/ซ่อมแซม
บ้านของผู้สูงอายุ และเพื่อให้ผู้สูงอายุมีความเหมาะสมและปลอดภัยในการดำรงชีวิต ซึ่งกลุ่มเป้าหมาย
ประกอบด้วย ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนและมีที่อยู่อาศัยไม่ปลอดภัย และช่างในชุมชนและช่างของท้องถิ่น
ใน ๗๖ จังหวัด จำนวน ๔๐๐ คน รูปแบบแบ่งเป็นการปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านให้กับผู้สูงอายุ และการอบรม

เชิงปฏิบัติการ ซึ่งการอบรมมีการทดสอบความรู้ก่อนเข้ารับการอบรมฯ ส่งเสริมความรู้ในประเด็น การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเดิม ความรู้พื้นฐานหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) แนวทางการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ การประเมินสภาพบ้านของผู้สูงอายุ การประมาณการราคาเบื้องต้นสำหรับช่างชุมชน และฝึกปฏิบัติพร้อมนำเสนอ ในประเด็นออกแบบทางลาดที่ถูกต้อง การเขียนแบบเบื้องต้นสำหรับช่างชุมชน และการประมาณการราคา สำหรับช่างชุมชน หลังจากการอบรมแล้วจะดำเนินการทดสอบความรู้หลังเข้ารับการอบรมฯ โดยผู้ผ่านการอบรมฯ จะได้รับประกาศนียบัตรการอบรมการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุ

๖.๒ ขั้นตอนการดำเนินการ

๖.๒.๑ ศึกษา ทบทวน และรวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี กฎหมาย และนโยบายที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานการณ์สังคมสูงอายุ การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ ความต้องการของผู้สูงอายุ แนวคิดสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ แนวคิดหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) เป็นต้น

๖.๒.๒ ประสานข้อมูลที่อยู่อาศัยไม่เหมาะสมและไม่ปลอดภัยต่อการดำเนินชีวิต จำนวนช่างในชุมชน และในท้องถิ่น และข้อจำกัดในการดำเนินโครงการฯ จากเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทุกจังหวัด เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุทุกแห่ง สถาบันทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๖.๒.๓ วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เพื่อนำไปสู่การวางแผนการดำเนินโครงการ อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นประโยชน์สูงสุดต่อผู้สูงอายุ

๖.๒.๔ วางแผนการดำเนินโครงการร่วมกับเจ้าหน้าที่ภายในกลุ่มงาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อกำหนดแผนการจัดโครงการและกิจกรรม

๖.๒.๕ ดำเนินการจัดทำโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุ ให้เหมาะสมและปลอดภัย

๖.๒.๕.๑ ดำเนินการขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย

๖.๒.๕.๒ ดำเนินการจัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย โดยจัดส่งให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทุกจังหวัด ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุทุกแห่ง และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์กรมกิจการผู้สูงอายุ

๖.๒.๕.๓ จัดสรรงบประมาณโครงการฯ ไปยังสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทุกจังหวัด ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุทุกแห่ง

๖.๒.๕.๔ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทุกจังหวัด ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุทุกแห่ง ดำเนินการปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านให้กับผู้สูงอายุตามระเบียบกรมกิจการผู้สูงอายุว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุและการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๖๒

๖.๒.๕.๕ ติดตามผลการดำเนินงานโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ทุกจังหวัด เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุทุกแห่ง ศูนย์ฐานข้อมูลกลางผู้สูงอายุ (Data Center) และระบบการบริหารงานการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบ GFMIS)

๖.๒.๕.๖ จัดทำหนังสือขอความร่วมมือเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการฯ ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๖.๒.๕.๗ สรุปผลการดำเนินโครงการฯ ในรูปแบบ Infographic และรายงานต่อผู้บริหาร

๖.๒.๖ ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ในรูปแบบ ONSITE และ ONLINE

๖.๒.๖.๑ ประสานวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและปลอดภัยตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design)

๖.๒.๖.๒ กำหนดแผนการจัดอบรมฯ หลักสูตรและเนื้อหาการอบรมฯ ร่วมกับวิทยากรและเจ้าหน้าที่ในกลุ่มคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้สูงอายุ

๖.๒.๖.๓ จัดทำโครงการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน ๔ ภาค และเสนอต่อผู้บริหาร

๖.๒.๖.๔ จัดทำหนังสือขออนุมัติค่าใช้จ่ายในการจัดอบรมฯ เสนอต่อผู้บริหาร

๖.๒.๖.๕ จัดทำหนังสือเชิญเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมอบรมฯ พร้อมติดตามแบบตอบรับ

๖.๒.๖.๖ ประสานสถานที่จัดการอบรมฯ

๖.๒.๖.๗ ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน ๔ ภาค สำหรับรูปแบบการอบรมเป็นการให้ความรู้ และการแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติ เรื่อง ความรู้พื้นฐานด้านการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) การปรับบ้านปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ การประเมินสภาพบ้านผู้สูงอายุ การเขียนแบบเบื้องต้นสำหรับช่างชุมชน และการประมาณราคาเบื้องต้นสำหรับช่างชุมชน รวมทั้งประเมินความรู้ก่อนการอบรมฯ (Pre-test) และหลังการอบรมฯ (Post-test)

๖.๒.๖.๘ มอบประกาศนียบัตรสำหรับผู้ผ่านการอบรมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และรวบรวมจัดทำทำเนียบช่างและจัดส่งให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทุกจังหวัดและศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุทุกแห่ง เพื่อเป็นทรัพยากรหลักในการปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุ

๖.๒.๖.๙ ประเมินผลและข้อเสนอแนะหลังการดำเนินการจัดอบรมฯ โดยวิธีการตอบแบบประเมินและสัมภาษณ์รายบุคคลจากผู้เข้ารับการอบรมฯ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และประมวลผล

๖.๒.๖.๑๐ สรุปผลการอบรมและรายงานต่อผู้บริหาร

๖.๒.๖.๑๑ สืบราชการนำความรู้จากการอบรมฯ สู่การปฏิบัติ

๖.๒.๖.๑๒ สรุปผลการดำเนินงานการนำความรู้จากการอบรมฯ สู่การปฏิบัติ และรายงานต่อผู้บริหาร

๖.๒.๗ สรุป ติดตาม และประเมินผลโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย จำนวน ๒ รูปแบบ ประกอบด้วย ๑) การลงพื้นที่ติดตามและประเมินผลในพื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและการนำความรู้จากการอบรมฯ สู่การปฏิบัติ และ ๒) การประเมินความพึงพอใจของการดำเนินโครงการ โดยให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ช่างในชุมชน และผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงที่อยู่อาศัย เป็นผู้ดำเนินการประเมิน

๖.๒.๘ ขอทำความตกลงการจ่ายเงินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย และโครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

๖.๒.๙ จัดทำเล่มคู่มือสำหรับช่างและสมาชิกในชุมชน เพื่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ (หมอบ้าน)

๖.๒.๑๐ จัดทำเล่มคู่มือบ้านปลอดภัยไม่เสี่ยงล้ม

๖.๒.๑๑ จัดทำแผ่นพับ ๑๐ เทคนิค ดูแลบ้านผู้สูงอายุให้ปลอดภัยห่างไกลโควิด - ๑๙

๖.๓ เป้าหมายของงาน

๖.๓.๑ ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๖.๓.๒ มีงบประมาณที่ครอบคลุมต่อความต้องการในการปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

๖.๓.๓ ชุมชนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้สูงอายุ พร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพ สร้างอาชีพและรายได้ให้กับช่างในชุมชน

๖.๓.๔ มีเครือข่ายร่วมบูรณาการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

๗. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ/คุณภาพ)

๗.๑ ผลสำเร็จของงานเชิงปริมาณ

๗.๑.๑ ผู้สูงอายุได้รับการปรับปรุงบ้านให้มีความเหมาะสมและปลอดภัย จำนวน ๗,๗๐๐ หลัง

ภูมิภาค	ค่าเป้าหมาย (หลัง)	ผลการดำเนินงาน (หลัง)
ภาคเหนือ	๑,๙๔๙	๑,๙๕๑
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๒,๒๕๖	๒,๒๔๐
ภาคใต้	๑,๑๖๖	๑,๑๘๐
ภาคกลาง	๒,๓๒๙	๒,๓๒๙
รวมทั้งสิ้น	๗,๗๐๐	๗,๗๐๐

๗.๒.๒ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผู้ผ่านการอบรมฯ จำนวน ๓๐๒ ราย นำความรู้สู่การปฏิบัติ จำนวน ๒๗๒ ราย คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๐๗ ของผู้ผ่านการอบรมฯ และผู้สูงอายุได้รับประโยชน์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จำนวน ๕๗๘ ราย รายละเอียดดังนี้

ภูมิภาคที่จัดอบรมฯ	จำนวนผู้ผ่านการอบรม (ราย)	การนำความรู้สู่การปฏิบัติ (ราย)	ผู้สูงอายุได้รับประโยชน์ (ราย)
ภาคเหนือ	๘๕	๗๓	๑๖๒
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๘๗	๘๒	๑๖๖
ภาคใต้	๘๐	๗๐	๑๔๗
ภาคกลาง	๕๐	๔๗	๑๐๓
รวมทั้งสิ้น	๓๐๒	๒๗๒	๕๗๘

๗.๒ ผลสำเร็จของงานเชิงคุณภาพ

๗.๒.๑ ผู้สูงอายุที่มีที่อยู่อาศัยที่มีความเหมาะสมและปลอดภัยในการดำรงชีวิต เข้าถึงสิทธิสวัสดิการขั้นพื้นฐาน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถอาศัยในถิ่นที่อยู่อาศัยเดิมได้

๗.๒.๒ ช่างในชุมชนและช่างของท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในการปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านของผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปต่อยอดในการปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านของผู้สูงอายุในพื้นที่ และประมาณการราคาค่าใช้จ่ายในการดำเนินการปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านของผู้สูงอายุให้เป็นไปตามระเบียบกรมกิจการผู้สูงอายุ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุและการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๖๒ พร้อมทั้งสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน

๘. การนำไปใช้ประโยชน์/ผลกระทบ

๘.๑ การนำไปใช้ประโยชน์

๘.๑.๑ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทุกจังหวัด ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุทุกแห่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ได้ตระหนัก ให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุที่มีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย

๘.๑.๒ ผู้สูงอายุได้คุ้มครองและช่วยเหลือผู้สูงอายุเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่ผู้สูงอายุพึงจะได้รับอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

๘.๑.๓ ผู้สูงอายุดำรงอยู่ในที่อยู่อาศัยภายในชุมชนเดิมได้อย่างผาสุก

๘.๒ ผลกระทบ

๘.๒.๑ โครงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้ปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมทั้งผู้สูงอายุสามารถเลือกอยู่ที่อยู่อาศัยเดิมได้นานที่สุดเท่าที่ต้องการได้อย่างสะดวก เหมาะสม มั่นคง และปลอดภัย แม้ว่าจะมีสภาวะทางร่างกาย สังคมและจิตใจที่ค่อยๆเสื่อมถอยลงก็ตาม

๘.๒.๒ ช่างในชุมชนที่ผ่านการอบรมฯ ได้รับการสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น ในด้านการประมาณการค่าใช้จ่ายในการปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านของผู้สูงอายุ และลดช่องว่างการเหลื่อมล้ำทางรายได้

๘.๒.๓ มีแนวทางในการรองรับสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย

๙. ความยุ่งยากและซับซ้อนในการดำเนินการ

๙.๑ การปรับปรุงที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ต้องดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน รวมถึงสถานการณ์ความต้องการของผู้สูงอายุ บริบทของพื้นที่ สภาพอากาศ และจำนวนช่างในการประมาณการราคา และปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ จึงต้องมีการวางแผนในการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับความต้องการ และวางแผนถึงช่วงเวลาในการปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านผู้สูงอายุให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

๙.๒ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ต้องดำเนินการประสานขอความร่วมมือ

วิทยาการจากสถาบันทางการศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) และการประสานขอความร่วมมือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดทุกจังหวัด ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุทุกแห่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เชิญช่างในชุมชนและช่างของท้องถิ่นเข้าร่วมการอบรมดังกล่าว จะมีข้อจำกัดของระยะเวลาในการจัดอบรมฯ จึงต้องมีการวางแผนการจัดอบรมฯ ร่วมกัน เพื่อให้การจัดอบรมดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์

๑๐. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

๑๐.๑ จำนวนช่างในชุมชน ช่างของท้องถิ่น และผู้มีทักษะด้านการก่อสร้างในชุมชนมีจำกัดและไม่เพียงพอต่อการดำเนินการปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด

๑๐.๒ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ยังไม่ครอบคลุมช่างในชุมชนและช่างของท้องถิ่นทุกพื้นที่ และการปรับปรุง/ซ่อมแซมสถานที่สาธารณะ และสถานที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ

๑๐.๓ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้ปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย สถานที่สาธารณะ และสถานที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุไม่เพียงพอต่อการดำเนินการให้ครอบคลุมความต้องการของผู้สูงอายุและสภาพปัญหา รวมทั้งครอบคลุมตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design)

๑๑. ข้อเสนอแนะ

๑๑.๑ ควรมีการปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ สภาพปัญหา และความต้องการตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้การปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สูงอายุและคนทุกวัย

๑๑.๒ การปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ควรขับเคลื่อนการดำเนินงานในรูปแบบการบูรณาการการดำเนินการร่วมกับสถาบันการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อผลักดันและขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ครอบคลุม ทัวถึง และเพียงพอต่อสภาพปัญหาในการปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม สถานที่สาธารณะ และสถานที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินชีวิตในที่อยู่อาศัยและสถานที่สาธารณะได้อย่างเหมาะสม มั่นคง ปลอดภัย และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๑๑.๓ ควรมีการสร้างตระหนักรู้และสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนทุกกลุ่ม เกี่ยวกับการส่งเสริมการปรับปรุงสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย สถานที่สาธารณะ และสถานที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมและปลอดภัยต่อการดำเนินชีวิตผู้สูงอายุตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) ผ่านช่องทางสื่อต่างๆ เพื่อป้องกันการพลัดตกหกล้มภายในที่อยู่อาศัย สถานที่สาธารณะ และสถานที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ และเป็นการเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงอายุต่อไป

๑๒. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

๑๓. ผู้มีส่วนร่วมในผลงาน (ถ้ามี)

๑) นางสาววันวิสาห์ ศรีเครือ

สัดส่วนผลงาน ร้อยละ ๒๐

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)..... กิ่งอ่อน สิวสุท
(นางสาวกิ่งอ่อน สิวสุท)
ผู้ขอประเมิน

ขอรับรองว่าสัดส่วน

รายชื่อผู้มีส่วนร่วมในผลงาน	ลายมือชื่อ
นางสาววันวิสาห์ ศรีเครือ	วันวิสาห์

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

(ลงชื่อ)..... อภิมณี
(นางอภิมณี อภิมณี อภิมณี)
ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล

(ลงชื่อ)..... อภิมณี
(นายอภิมณี อภิมณี)

ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ
ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไป

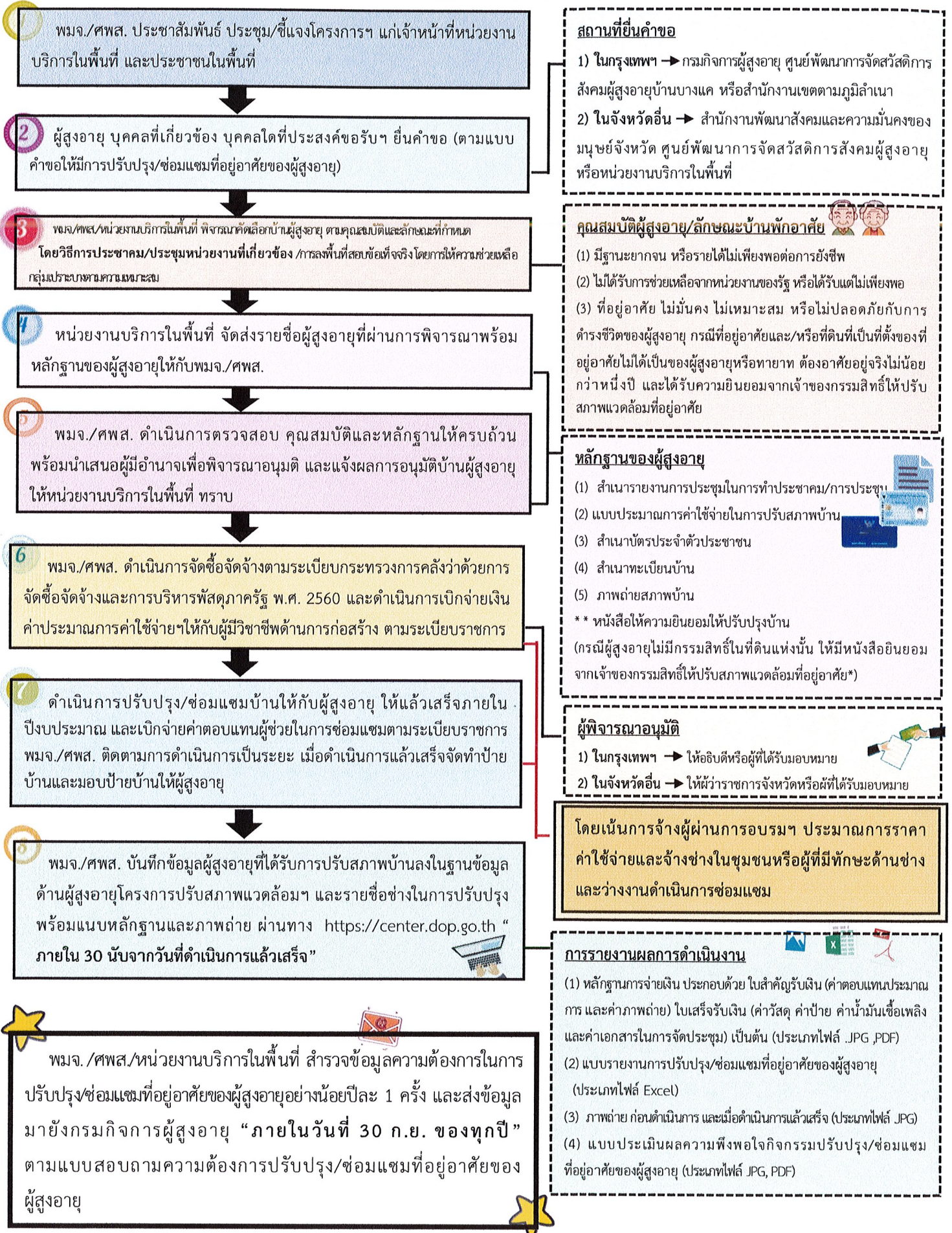
หมายเหตุ คำรับรองจากผู้บังคับบัญชาอย่างน้อยสองระดับ คือ ผู้บังคับบัญชาที่กำกับดูแล และผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปอีกหนึ่งระดับ เว้นแต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเป็นบุคคลคนเดียวก็ให้มีคำรับรองหนึ่งระดับได้

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินโครงการปรับสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย

พมจ./ศพส.
เป็นผู้ดำเนินการ

ขั้นตอนการดำเนินโครงการปรับสภาพแวดล้อม

และสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย

หน่วยงานบริการในพื้นที่

เป็นผู้ดำเนินการ

1. พมจ./ศพส. ประชาสัมพันธ์ ประชุม/ชี้แจงโครงการฯ แก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานบริการในพื้นที่ และประชาชนในพื้นที่

2. ผู้สูงอายุ บุคคลที่เกี่ยวข้อง บุคคลใดที่ประสงค์ขอรับฯ ยื่นคำขอ (ตามแบบคำขอให้มีการปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ)

3. หน่วยงานบริการในพื้นที่ พิจารณาคัดเลือกบ้านผู้สูงอายุ ตามคุณสมบัติและลักษณะที่กำหนด โดยวิธีการประชุม/ประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/การลงพื้นที่สอบข้อเท็จจริง โดยการให้ความช่วยเหลือลุ่มประบางตามความเหมาะสม

4. หน่วยงานบริการในพื้นที่จัดส่งรายชื่อผู้สูงอายุที่ผ่านการพิจารณาพร้อมหลักฐานของผู้สูงอายุให้กับพมจ./ศพส.

5. พมจ./ศพส. ดำเนินการตรวจสอบ คุณสมบัติและหลักฐานให้ครบถ้วน พร้อมนำเสนอผู้มีอำนาจเพื่อพิจารณาอนุมัติ และแจ้งผลการอนุมัติบ้านผู้สูงอายุให้หน่วยงานบริการในพื้นที่ ทราบ

6. พมจ./ศพส. สนับสนุนงบประมาณให้หน่วยงานในพื้นที่โดยจ่ายเงินตามระเบียบราชการ โดยหน่วยงานบริการในพื้นที่ออกไปเสร็จรับเงินให้ พมจ./ศพส.

7. หน่วยงานบริการในพื้นที่ดำเนินการเบิกจ่ายเงินค่าประมาณการค่าใช้จ่ายฯ ให้กับผู้มีวิชาชีพด้านการก่อสร้างและค่าปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านให้กับผู้สูงอายุ ให้แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ และเบิกจ่ายค่าตอบแทนผู้ช่วยในการซ่อมแซมตามระเบียบราชการ เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จจัดทำป้ายบ้านและมอบป้ายบ้านให้ผู้สูงอายุ โดยพมจ./ศพส. ติดตามการดำเนินการเป็นระยะ

8. หน่วยงานบริการในพื้นที่ รายงานผลการปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้าน และรายชื่อช่าง พร้อมหลักฐาน ให้ พมจ./ศพส. ทราบภายใน 15 วันหลังดำเนินการแล้วเสร็จ

9. พมจ./ศพส. บันทึกข้อมูลผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับสภาพบ้านลงในฐานข้อมูลด้านผู้สูงอายุโครงการปรับสภาพแวดล้อมฯ พร้อมแนบหลักฐานและภาพถ่ายผ่านทาง <https://center.dop.go.th> “ ภายใน 30 นับจากวันที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ”

10. พมจ./ศพส./หน่วยงานบริการในพื้นที่ สํารวจข้อมูลความต้องการในการปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และส่งข้อมูลมายังกรมกิจการผู้สูงอายุ “ภายในวันที่ 30 ก.ย. ของทุกปี” ตามแบบสอบถามความต้องการปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ

สถานที่ยื่นคำขอ
1) ในกรุงเทพฯ → กรมกิจการผู้สูงอายุ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุบ้านบางแค หรือสำนักงานเขตตามภูมิลำเนา
2) ในจังหวัดอื่น → สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ หรือหน่วยงานบริการในพื้นที่

คุณสมบัติผู้สูงอายุ/ลักษณะบ้านพักอาศัย
(1) มีฐานะยากจน หรือรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ
(2) ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ
(3) ที่อยู่อาศัย ไม่มั่นคง ไม่เหมาะสม หรือไม่ปลอดภัยกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีที่อยู่อาศัยและ/หรือที่ดินที่เป็นที่ตั้งของที่อยู่อาศัยไม่ได้เป็นของผู้สูงอายุหรือทายาท ต้องอาศัยอยู่จริงไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ให้ปรับ

หลักฐานของผู้สูงอายุ
(1) สำเนารายงานการประชุมในการทำประชาคม/การประชุม
(2) แบบประมาณการค่าใช้จ่ายในการปรับสภาพบ้าน
(3) สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน
(4) สำเนาทะเบียนบ้าน
(5) ภาพถ่ายสภาพบ้าน
* * หนังสือให้ความยินยอมให้ปรับปรุงบ้าน (กรณีผู้สูงอายุไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแห่งนั้น ให้มีหนังสือยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ให้ปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย*)

ผู้พิจารณาอนุมัติ
1) ในกรุงเทพฯ → ให้อธิบดีหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย
2) ในจังหวัดอื่น → ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

โดยเน้นการจ้างผู้ผ่านการอบรมฯ ประมาณการราคา ค่าใช้จ่ายและจ้างช่างในชุมชนหรือผู้ที่มีทักษะด้านช่าง และว่างงานดำเนินการซ่อมแซม

การรายงานผลการดำเนินงาน
(1) หลักฐานการจ่ายเงิน ประกอบด้วย ใบสำคัญรับเงิน (ค่าตอบแทนประมาณการ และค่าภาพถ่าย) ใบเสร็จรับเงิน (ค่าวัสดุ ค่าป้าย ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าเอกสารในการจัดประชุม) เป็นต้น (ประเภทไฟล์ .JPG, PDF)
(2) แบบรายงานการปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (ประเภทไฟล์ Excel)
(3) ภาพถ่าย ก่อนดำเนินการ และเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จ (ประเภทไฟล์ JPG)
(4) แบบประเมินผลความพึงพอใจกิจกรรมปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ (ประเภทไฟล์ JPG, PDF)

ส่วนราชการ กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ กลุ่มคุ้มครองสิทธิฯ โทร. ๑๐๘

ที่ สคส./ ๘๓๑ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขออนุมัติหลักการจ้างจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ รูปแบบออนไลน์ จำนวน ๓ รุ่น เรียน อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ

๑. เรื่องเดิม

ตามหนังสือกองยุทธศาสตร์และแผนงาน ด่วนที่สุด ที่ กยผ./๓๐๐๓ ลงวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๔ อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ ได้อนุมัติหลักการโครงการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๕ ของกองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ ภายใต้แผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ผลผลิตที่ ๓ : โครงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสถานที่สาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและทุกวัย กิจกรรมหลักที่ ๑ : การปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย โครงการปรับสภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย โดยไตรมาส ๓ - ๔ มีแผนการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้ในการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน ๓ รุ่น ให้กับเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ช่างชุมชน ช่างท้องถิ่น เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเน้นช่างในชุมชนหรือผู้มีทักษะด้านช่างที่ว่างงาน ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ นั้น

๒. ข้อเท็จจริง

๒.๑ ระเบียบกรมกิจการผู้สูงอายุ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุและการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๖๒ หมวด ๓ ข้อ ๙ ระบุว่า ให้ผู้มีวิชาชีพด้านการก่อสร้างเป็นผู้ประมาณการค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ซึ่งการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ ผู้มีวิชาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญ หรือผู้มีวุฒิไม่ต่ำกว่าประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือผู้ที่ผ่านการอบรมการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุ

๒.๒ ประกาศราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ เล่ม ๑๓๘ ตอนพิเศษ ๒๖๔ ง ประกาศหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินในส่วนที่เกี่ยวกับความมั่นคง เรื่อง ห้ามการชุมนุม การทำกิจกรรม การมั่วสุมที่ก่อให้เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) (ฉบับที่ ๑๔) ข้อ ๓ ห้ามมิให้มีการชุมนุม หรือการทำกิจกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่โรค ในพื้นที่ที่มีประกาศหรือคำสั่ง กำหนดเป็นพื้นที่ควบคุมและเข้มงวด พื้นที่ควบคุมสูงสุด พื้นที่ควบคุมเฝ้าระวังสูง พื้นที่เฝ้าระวัง เว้นแต่กรณี ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือกิจกรรมที่ได้รับการยกเว้น โดยให้ดำเนินการตามข้อกำหนด (ฉบับที่ ๓๗) ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

๒.๓ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) ที่ส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมากโดยเฉพาะผู้สูงอายุ รวมทั้งประชาชนที่อยู่ในระบบ และนอกระบบแรงงานขาดรายได้หรือรายได้ในการประกอบอาชีพลดลง พร้อมทั้งระบบดิจิทัลเข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในการดำรงชีวิต กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ รูปแบบออนไลน์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ช่างในชุมชน ช่างท้องถิ่น ผู้มีทักษะด้านการช่างที่ว่างงาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยหลักสูตรและ

เนื้อหาที่ ...

ให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ รูปแบบออนไลน์ เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ช่างในชุมชน ช่างท้องถิ่น ผู้มีทักษะด้านการช่างที่ว่างงาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยหลักสูตรและเนื้อหาที่ใช้ในการจัดอบรมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เป็นรูปแบบบรรยายและฝึกปฏิบัติ ประกอบด้วย การทดสอบความรู้ก่อนและหลังการเข้ารับการอบรมฯ การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมเดิม ความรู้พื้นฐานด้านการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) แนวทางการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุให้ปลอดภัย การออกแบบทางลาดที่ถูกต้อง การปรับบ้านให้เหมาะสมกับสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) การประเมินสภาพบ้านของผู้สูงอายุ และการประมาณการราคาเบื้องต้นสำหรับช่างชุมชน เพื่อเป็นผู้ประมาณการค่าใช้จ่ายในการดำเนินการได้

๓. ข้อพิจารณา

กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุพิจารณาแล้ว เห็นควรขออนุมัติหลักการจ้างจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ รูปแบบออนไลน์ จำนวน ๓ รุ่น ประกอบด้วย ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ เพื่อให้ช่างในชุมชน ผู้ที่มีทักษะด้านช่างที่ว่างงาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ในการปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านของผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) และมีความสามารถในการประมาณการราคาค่าใช้จ่ายในการดำเนินการปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านของผู้สูงอายุตามระเบียบกรมกิจการผู้สูงอายุฯ ภายในวงเงิน ๙๐๐,๐๐๐ บาท (เก้าแสนบาทถ้วน) โดยเบิกจ่ายจากงบประมาณ ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ตามแผนงานบูรณาการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ผลผลิตที่ ๓ : โครงการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสถานที่สาธารณะที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและทุกวัย กิจกรรมหลักที่ ๑ : การปรับสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย โครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย งบดำเนินงาน ค่าตอบแทน ใช้สอยและวัสดุ โดยปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการบริหารงานส่วนราชการ พ.ศ. ๒๕๕๓ สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐

๔. ข้อเสนอ

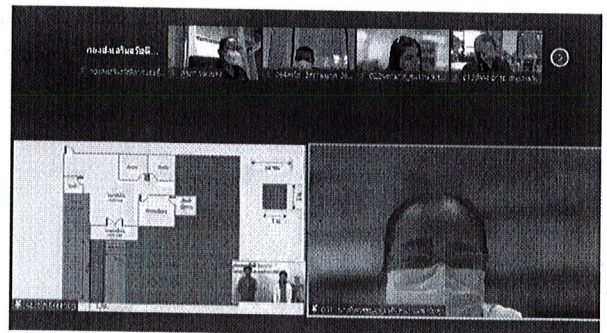
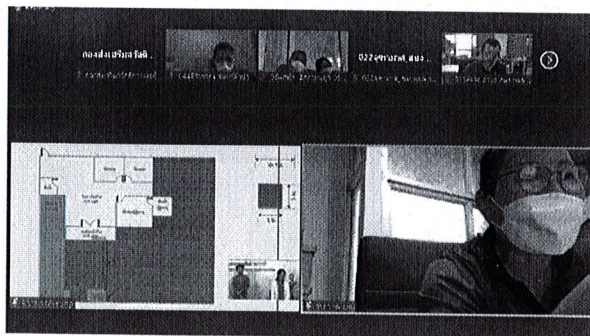
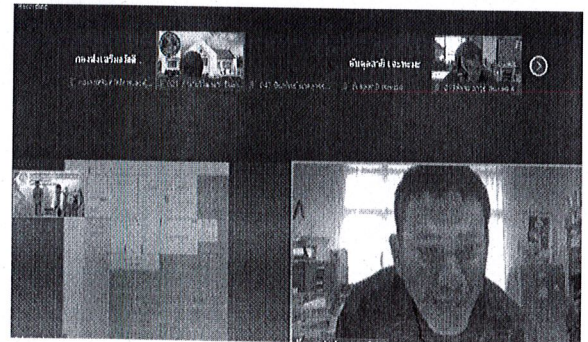
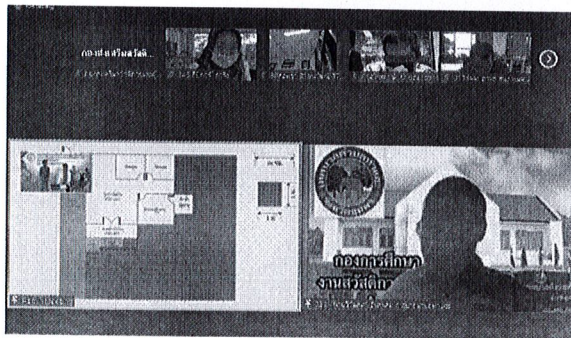
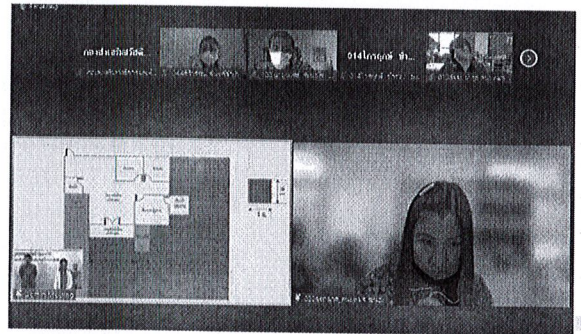
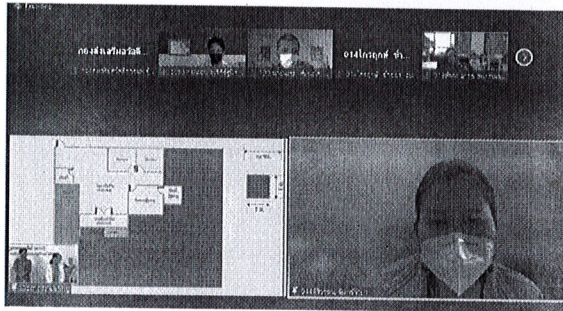
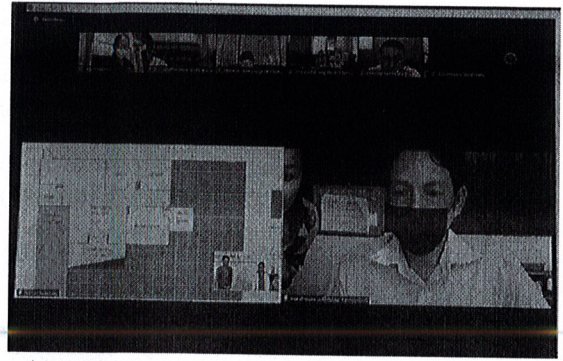
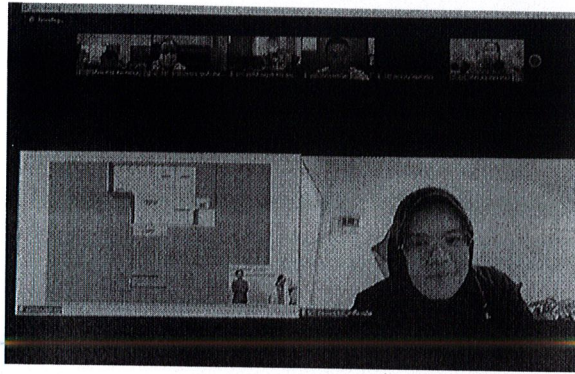
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติตามข้อ ๓

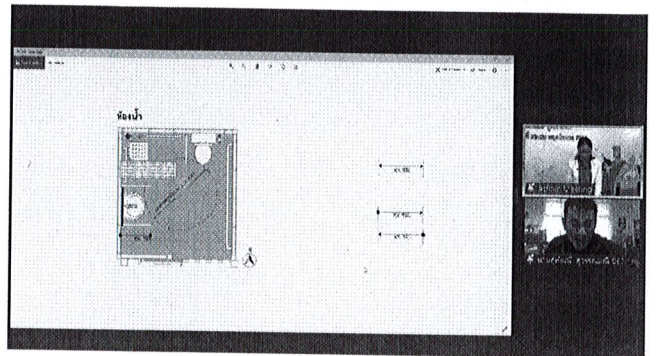
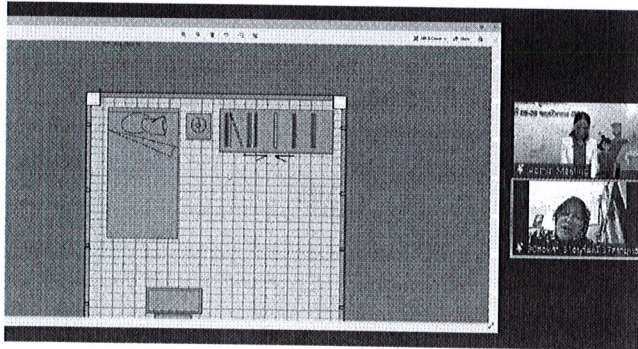
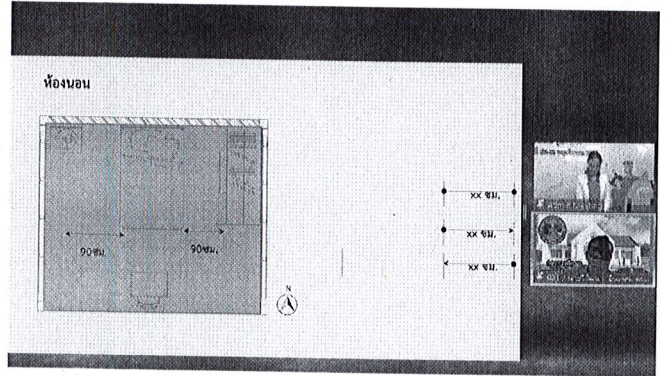
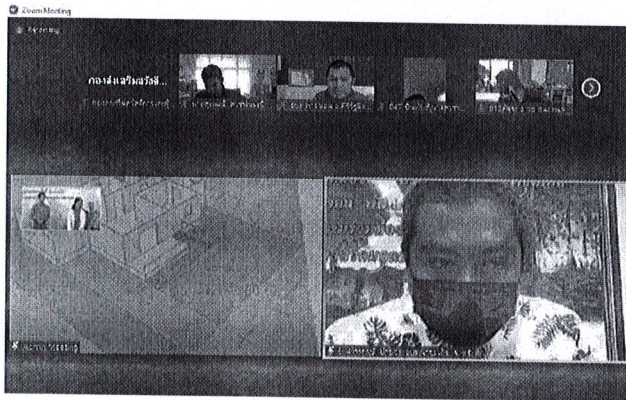
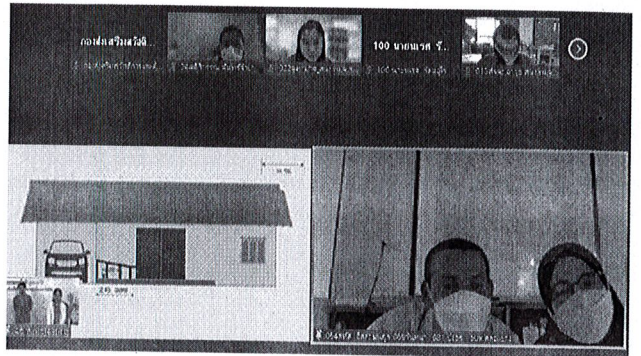
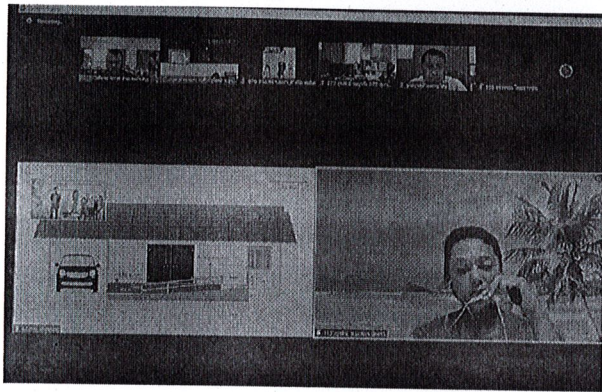
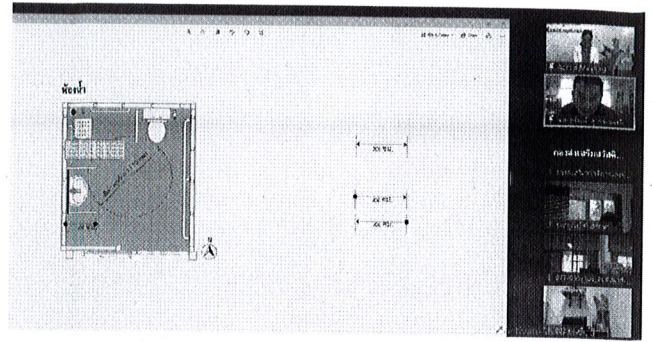
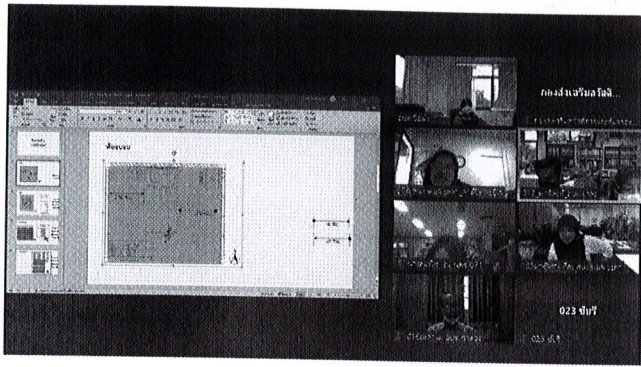

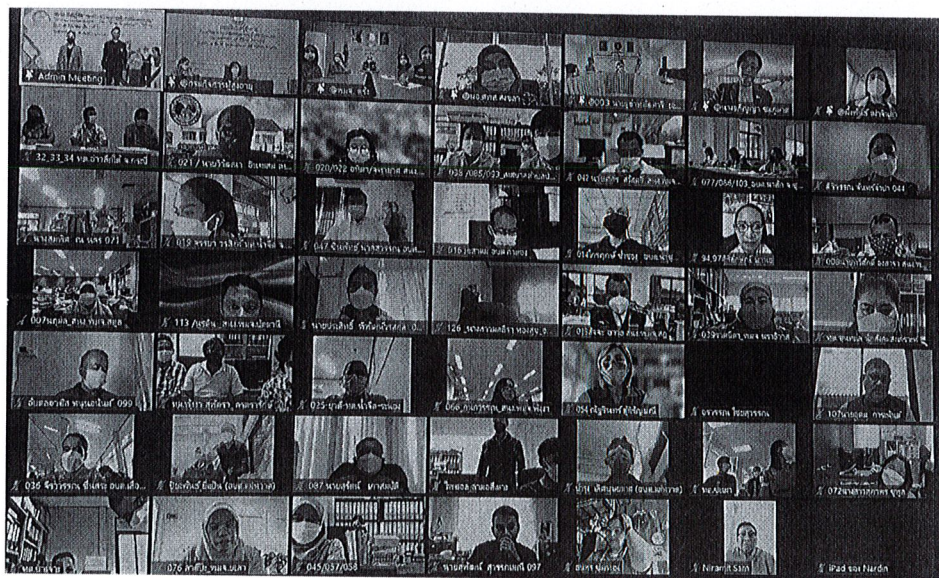
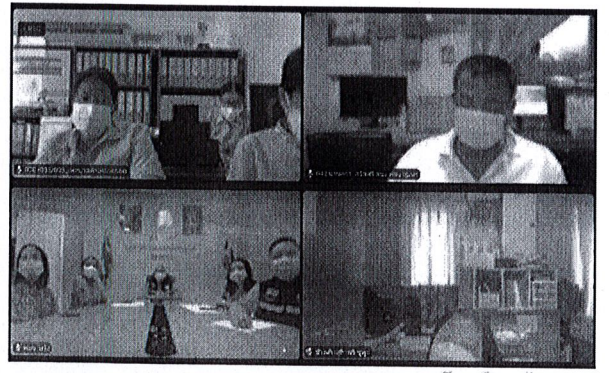
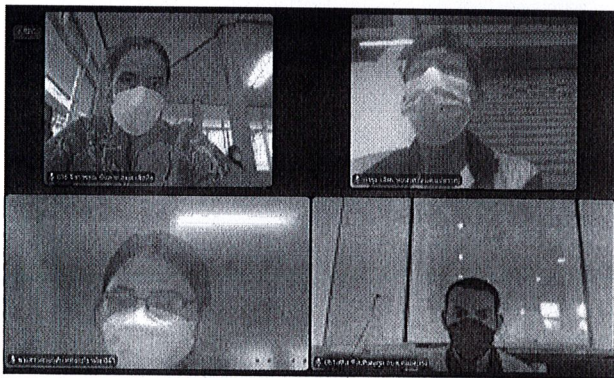
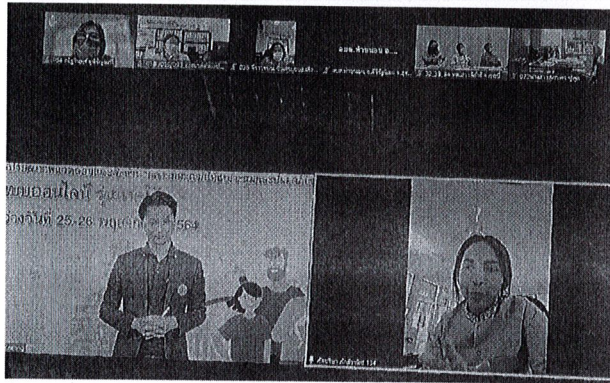
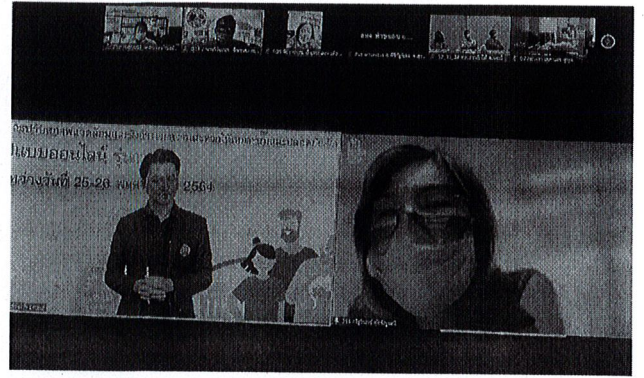
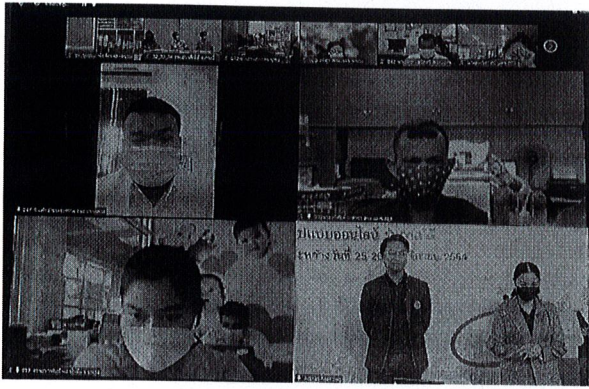
(นางสาวอรุณภา รัตนพิทักษ์)

ผู้อำนวยการกองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

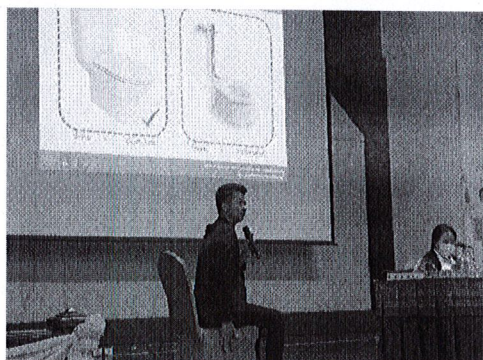
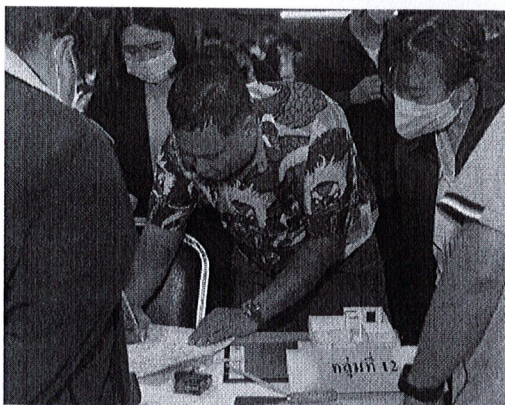
การแบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติและนำเสนอผล

ภาพการอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อม
และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ รุ่นภาคใต้ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

ทำเนียบช่างชุมชน

ทำเนียบช่างชุมชน

การอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะ
ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก
ให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ รูปแบบออนไลน์

รุ่นที่ 1 ภาคกลาง

จัดโดย กรมกิจการผู้สูงอายุ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

 กรมกิจการผู้สูงอายุ
DEPARTMENT OF OLDER PERSONS

	ชื่อ - สกุล : นาย นุชสิทธิ์ ปั้นโก้ หน่วยงาน : เทศบาลตำบลโพธาราม อ.โพธาราม จ.ราชบุรี ตำแหน่ง : นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ เบอร์โทร : 0862101810 E-Mail : - ID Lind : -
	ชื่อ - สกุล : นาย วรวิช อวตชัย หน่วยงาน : อบต.บางเลน ตำแหน่ง : 77 14.5 ค.พ.วิทยพร อ.ดอนตูม จ.นครปฐม เบอร์โทร : ผู้ช่วยราชการกองสวัสดิการสังคม E-Mail : Vortia_y@hotmail.com ID Lind : 0899875218
	ชื่อ - สกุล : นาย สราวุธ นพศรี หน่วยงาน : เทศบาลเมืองเสนา ตำแหน่ง : 43 อ.เสนาจ.วิเทศ อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา เบอร์โทร : เจ้าหน้าที่งานส่วนราชการอาวุโส E-Mail : 0843982223 E-Mail : dump0627@gmail.com ID Lind : 0843982223

 20

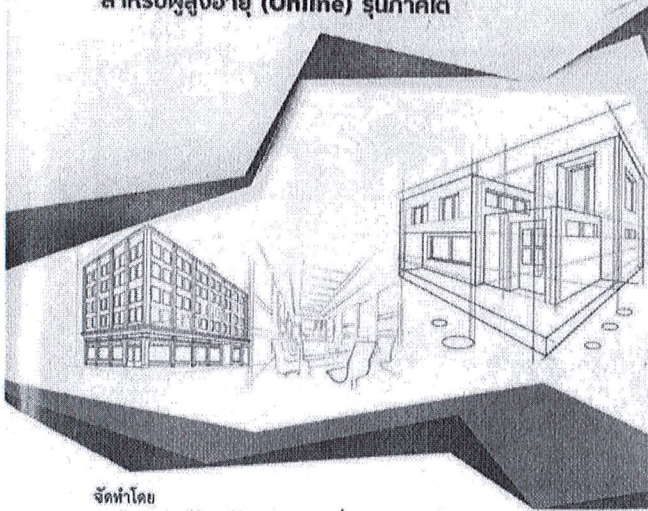
ทำเนียบช่างชุมชน

ทำเนียบช่าง

การอบรมเชิงปฏิบัติการ

เสริมสร้างความรู้ในการรับสภาพแวดล้อม
และสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัย
สำหรับผู้สูงอายุ (Online) รุ่นภาคใต้

จัดทำโดย
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
กรมกิจการผู้สูงอายุ

49		นาย วิฑธกร ไช้อ่อน หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลคลองฉนิง จ.นครศรีธรรมราช ตำแหน่ง : ผอ.ช่างช่างสำรวจ ที่อยู่ : 1 น.11 ต.คลองฉนิง อ.นครฯ จ.นครศรีฯ 93180 โทรศัพท์ : 090 418 2958 E-Mail : na.2958@gmail.com Line ID : -
50		นาง นิรมล นกนงค์กาน์ หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลปรางค์ จ.นครศรีธรรมราช ตำแหน่ง : นักพัฒนาชุมชนตำบลคูหา ที่อยู่ : 26/3 ม.3 ต.ปรางค์ อ.กรงปินัง จ.ยะลา โทรศัพท์ : 081 762 2724 E-Mail : nimita72519@gmail.com Line ID : 081 762 2724
51		นาง อัญชณา ปวงกา หน่วยงาน : อบต.บางลำโพง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ตำแหน่ง : หัวหน้าช่างไม้ ที่อยู่ : ตำบลบางลำโพง อ.เมือง จ.นครศรีฯ โทรศัพท์ : 081 540 6340 E-Mail : anuchana19@hotmail.com Line ID : anu_1978
52		นาย สุวตธนา ไก่ตะกั่ว หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหลวง จ.นครศรีธรรมราช ตำแหน่ง : ช่างเหล็ก ที่อยู่ : องค์การบริหารส่วนตำบลเขาหลวง อ.เขาหลวง จ.นครศรีฯ 92110 โทรศัพท์ : 074 725 596, 080 138 1433 E-Mail : - Line ID : 5940500016847
53		นาย ชนหัทธอง ฟรังสีวัน หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลเขาชัยวัน จ.นครศรีธรรมราช ตำแหน่ง : ช่างเชื่อมช่างไม้ ที่อยู่ : ม.3 ต.เขาชัยวัน อ.ท่าแพ จ.สุราษฎร์ธานี โทรศัพท์ : 089 287 4581 E-Mail : - Line ID : -
54		นาง พิชานอก ปวงกา หน่วยงาน : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จ.นครศรีธรรมราช ตำแหน่ง : นักพัฒนาสังคม ที่อยู่ : 134 ม.3 ตำบลนครไทร อ.เมือง จ.นครศรีฯ 92000 โทรศัพท์ : 089 296 5520 E-Mail : pichanok.pongka@gmail.com Line ID : 089 296 5520

ด่วนที่สุด

ที่ พม ๐๔๐๔/๑๗๗๓๕

กรมกิจการผู้สูงอายุ

อาคารกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อาคารใหม่) ชั้น ๖
๑๐๓๔ ถนนกรุงเกษม แขวงคลองมหานาค
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความร่วมมือเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณประจำปี ๒๕๖๕

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. การจัดสรรงบประมาณและผลการเบิกจ่ายเงินงบประมาณประจำปี ๒๕๖๕ จำนวน ๑ ชุด
๒. แผนการเบิกจ่ายงบประมาณประจำปี ๒๕๖๕ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยกรมกิจการผู้สูงอายุได้จัดสรรงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ไปยังสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ๗๖ จังหวัด เพื่อดำเนินโครงการที่ส่งเสริม สนับสนุน ค้ำครอง ช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ จำนวน ๗ โครงการ ประกอบด้วย โครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย โครงการให้บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในภาวะยากลำบาก โครงการสนับสนุนการจัดการศพผู้สูงอายุตามประเพณี โครงการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ผู้สูงอายุในชุมชน โครงการเสริมพลังคลังปัญญาเพื่อคนทุกวัย โครงการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย และโครงการเสริมสร้างกลไกการพัฒนาผู้สูงอายุในชุมชน และจากการตรวจสอบผลการเบิกจ่ายงบประมาณจากระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐแบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ข้อมูล ณ วันอังคารที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ผลการเบิกจ่ายในภาพรวมยังไม่ถึงร้อยละ ๗๗ ของงบประมาณที่จัดสรรไปยังจังหวัด (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑) ซึ่งเป้าหมายผลการเบิกจ่ายงบประมาณไตรมาส ๓ กำหนดไว้ต้องดำเนินการให้ถึงร้อยละ ๗๗ และไตรมาส ๔ กำหนดไว้ร้อยละ ๑๐๐

เพื่อให้การขับเคลื่อนงานโครงการดังกล่าวข้างต้นบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ กรมกิจการผู้สูงอายุ จึงขอความกรุณาท่านโปรดแจ้งพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ดำเนินการเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการของกรมกิจการผู้สูงอายุให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานในระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ <http://center.dop.go.th> ให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งจัดส่งแผนการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒) และโปรดส่งกลับมายังกรมกิจการผู้สูงอายุ ทางไปรษณีย์ อีเล็กทรอนิกส์ rpess.dop@gmail.com ภายในวันจันทร์ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสุจิตรา พิทยานรเศรษฐ์)
อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ

กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ
โทร./โทรสาร ๐ ๒๖๔๒ ๕๓๐๕๖-๖

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กรมกิจการผู้สูงอายุ กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ โทร. ๐ ๒๖๔๒ ๔๓๐๕
ที่ พม ๐๔๐๕/ว ๗๗๓๕ วันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความร่วมมือเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕

เรียน ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุทุกแห่ง

ด้วยกรมกิจการผู้สูงอายุ ได้จัดสรรงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ ไปยังศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ๑๒ แห่ง เพื่อดำเนินโครงการที่ส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครอง ช่วยเหลือ และพัฒนา ศักยภาพของผู้สูงอายุ จำนวน ๖ โครงการ ประกอบด้วย โครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย โครงการให้บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในภาวะยากลำบาก โครงการพัฒนาศักยภาพและส่งเสริมการเรียนรู้ผู้สูงอายุในชุมชน โครงการสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมรองรับสังคมสูงวัย โครงการเสริมสร้างกลไกการพัฒนาผู้สูงอายุในชุมชน และโครงการพัฒนา ศักยภาพเครือข่าย และจากการตรวจสอบผลการเบิกจ่ายงบประมาณจากระบบบริหารการเงินการคลังภาครัฐ แบบอิเล็กทรอนิกส์ (GFMS) ข้อมูล ณ วันอังคารที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ผลการเบิกจ่ายในภาพรวมยังไม่ถึง ร้อยละ ๗๗ ของงบประมาณที่จัดสรรไปยังศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งเป้าหมายผลการเบิกจ่าย งบประมาณไตรมาส ๓ กำหนดไว้ต้องดำเนินการให้ถึงร้อยละ ๗๗ และไตรมาส ๔ กำหนดไว้ร้อยละ ๑๐๐

เพื่อให้การขับเคลื่อนงานโครงการดังกล่าวข้างต้นบรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ กรมกิจการผู้สูงอายุ จึงให้เร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการดังกล่าวข้างต้นให้เป็นไป ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานในระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ <http://center.dop.go.th> ให้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งจัดส่งแผนการเบิกจ่ายงบประมาณที่ได้รับ จัดสรรงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๕ (รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้) และโปรดส่งกลับมายัง กรมกิจการผู้สูงอายุ ทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ rpess.dop@gmail.com ภายในวันจันทร์ที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕

จึงเรียนมาเพื่อดำเนินการ

(นางสุจิตรา พิทยานรเศรษฐ์)
อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ

ด่วนที่สุด

ที่ พม ๐๔๐๔/ ๗๘๖๖

กรมกิจการผู้สูงอายุ
อาคารกระทรวงการพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์ (อาคารใหม่) ชั้น ๖
๑๐๓๔ ถนนกรุงเกษม แขวงคลองมหานาค
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ
๑๐๑๐๐

๑ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอทำความตกลงการจ่ายเงินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุ
ให้เหมาะสมและปลอดภัย และโครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

เรียน อธิบดีกรมบัญชีกลาง

อ้างถึง หนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๐๒.๕/๔๙๓๑๐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ระเบียบกรมกิจการผู้สูงอายุ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุและการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๖๒ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. สำเนาเอกสารงบประมาณ ฉบับที่ ๓ งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ จำนวน ๑ ฉบับ
๓. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) จำนวน ๑ ฉบับ
๔. รายงานโครงการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลลัพธ์ของบริการปรับสภาพบ้านสำหรับคนพิการด้านการเคลื่อนไหวและผู้สูงอายุ ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จำนวน ๑ ฉบับ

ตามหนังสือที่อ้างถึง กรมบัญชีกลางได้อนุมัติให้กรมกิจการผู้สูงอายุเบิกจ่ายเงินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย และโครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ตามที่ทำความตกลงไว้กับกรมบัญชีกลางสำหรับปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ และ พ.ศ. ๒๕๖๕ ในอัตราที่ขอตกลง นั้น

ระเบียบกรมกิจการผู้สูงอายุ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ และการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๖๒ ระบุอัตราเงินและรายการค่าใช้จ่ายเป็นไปตามที่กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังให้ความเห็นชอบ (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑) โดยโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย และโครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ได้กำหนดไว้ในเอกสารงบประมาณ ฉบับที่ ๓ งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เล่มที่ ๒ (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒) ประกอบกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) เป็นกรอบในการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะยาวและเสริมสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายและครอบคลุมทุกมิติ ได้กำหนดเป้าหมายการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุไว้ จำนวน ๔๔๗,๖๑๘ หลัง (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓) จากรายงานโครงการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์ต้นทุนและผลลัพธ์ของบริการปรับสภาพบ้านสำหรับคนพิการด้านการเคลื่อนไหวและผู้สูงอายุ ปี ๒๕๕๘ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่าต้นทุนการปรับสภาพบ้านสำหรับคนพิการด้านการเคลื่อนไหวและผู้สูงอายุ เฉลี่ยหลังละไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) (รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔) เพื่อการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และการจัดที่อยู่อาศัยของ ผู้สูงอายุ

มีความเหมาะสม ...

มีความเหมาะสม มั่นคง ปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดี พร้อมทั้งสอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน
กรมกิจการผู้สูงอายุ จึงขอความร่วมมือท่านพิจารณาอนุมัติอัตราวงเงินค่าใช้จ่ายและรายการค่าใช้จ่ายในการ
ปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย รวมทั้งค่าบริหารจัดการ
และค่าตอบแทน ในอัตราเหมาจ่ายหลังละไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) การเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตร
กับผู้สูงอายุ รวมทั้งค่าบริหารจัดการและค่าตอบแทน ในอัตราเหมาจ่ายแห่งละไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
(หนึ่งแสนบาทถ้วน) และหมายรวมถึงโครงการที่มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกัน ทั้งนี้ การทำความตกลง
ดังกล่าวจะเป็นหลักการเบิกจ่ายงบประมาณตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นางสุจิตรา พิทยานรเศรษฐ์)

อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ

กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ

โทร./โทรสาร ๐ ๒๖๔๒ ๔๓๐๕

ที่ กค ๐๔๐๒.๕/ ๐๔๙๔๓๕

กรมบัญชีกลาง

ถนนพระรามที่ ๖ กทม. ๑๐๔๐๐

๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอทำความตกลงการจ่ายเงินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุ ให้เหมาะสมและปลอดภัย และโครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

เรียน อธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ

- อ้างถึง ๑. หนังสือกรมกิจการผู้สูงอายุ ด่วนที่สุด ที่ พม ๐๔๐๔/๓๘๑๑ ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕
๒. หนังสือกรมกิจการผู้สูงอายุ ที่ พม ๐๔๐๔/๘๖๐๕ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๕
๓. หนังสือกรมกิจการผู้สูงอายุ ด่วนที่สุด ที่ พม ๐๔๐๔/๑๖๗๓๗ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

ตามหนังสือที่อ้างถึงแจ้งว่า กรมบัญชีกลางได้อนุญาตให้กรมกิจการผู้สูงอายุเบิกจ่ายเงินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย และโครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ ตามหนังสือกรมบัญชีกลาง ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๔๐๒.๕/๔๕๓๑๐ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓ เนื่องจากการดำเนินโครงการดังกล่าวประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ กรมกิจการผู้สูงอายุได้กำหนดงบรายจ่ายไว้ในงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ ประกอบกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - พ.ศ. ๒๕๗๙) ได้กำหนดกรอบในการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะยาวและเสริมสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายและครอบคลุมทุกมิติได้กำหนดเป้าหมายการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุไว้ จำนวน ๔๔๗,๖๑๘ หลัง เพื่อให้การขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่อง และการจัดที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมีความเหมาะสม มั่นคง ปลอดภัย และมีสุขอนามัยที่ดี พร้อมทั้งสอดคล้องกับสถานะเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงขออนุมัติเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย และโครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ รวมทั้งโครงการที่มีการดำเนินการในลักษณะเดียวกัน และขอเป็นหลักการเบิกจ่ายงบประมาณตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นต้นไป ดังนี้

๑. โครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย เป็นค่าปรับปรุง/ซ่อมแซมบ้านของผู้สูงอายุ รวมทั้งค่าบริหารจัดการและค่าตอบแทน ในอัตราเหมาจ่าย หลังละไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท

๒. โครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เป็นค่าปรับปรุง/ซ่อมแซมสถานที่สาธารณะหรือสถานที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ รวมทั้งค่าบริหารจัดการและค่าตอบแทน ในอัตราเหมาจ่าย แห่งละไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท โดยดำเนินการตามกฎหมายกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และคนชรา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๔ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กรมบัญชีกลางพิจารณาแล้ว ขอเรียนว่า เพื่อให้กรมกิจการผู้สูงอายุสามารถดำเนินงานในภารกิจได้บรรลุวัตถุประสงค์ จึงเห็นชอบอัตราวงเงินค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ

ปรับสภาพ ...

ปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย และโครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุดังกล่าวตามที่กรมกิจการผู้สูงอายุขอความเห็นชอบ ทั้งนี้ ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

กุลยา พันเกิดมิต

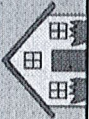
(นางสาวกุลยา ตันติเตมิท)

อธิบดีกรมบัญชีกลาง

กองกฎหมาย

โทร. ๐ ๒๑๒๗ ๗๐๐๐ ต่อ ๔๔๖๕

โทรสาร ๐ ๒๑๒๗ ๗๒๖๙

โครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย

เป้าหมาย มุ่งเน้นให้คนไทยทุกคนเข้าถึงสิทธิในการมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ

แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

พล.
84,661 ราย

พอช.
1,053,702 ครั้ง/เดือน

ผล.
467,610 หลัง/ยูนิต

พก.
132,700 หน่วย

กคช.
2,271,080 หน่วย

ปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ
เป้าหมาย 447,618 หลัง

ปรับปรุงที่อยู่อาศัยผู้สูงอายุรูปแบบประชารัฐ
เป้าหมาย 14,500 หลัง

โครงการที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ (senior complex)
เป้าหมาย 5,492 ยูนิต

ปี 60
จำนวน **2,688** หลัง แบ่งเป็น
- ปรับปรุงที่อยู่อาศัย จำนวน 2,478 หลัง
- ปรับปรุงรูปแบบประชารัฐ จำนวน 210 หลัง

ปี 61
จำนวน **2,664** หลัง แบ่งเป็น
- ปรับปรุงที่อยู่อาศัย จำนวน 2,634 หลัง
- ปรับปรุงรูปแบบประชารัฐ จำนวน 30 หลัง

ปี 62
จำนวน **3,305** หลัง แบ่งเป็น
- ปรับปรุงที่อยู่อาศัย จำนวน 3,200 หลัง
- ปรับปรุงรูปแบบประชารัฐ จำนวน 105 หลัง

ปี 60 - 65
ผล. ดำเนินการแล้ว
23,782 หลัง

ปี 65
จำนวน **7,700** หลัง แบ่งเป็น
- ปรับปรุงที่อยู่อาศัย จำนวน 7,700 หลัง
- ปรับปรุงรูปแบบประชารัฐ จำนวน - หลัง

ปี 64
จำนวน **4,014** หลัง แบ่งเป็น
- ปรับปรุงที่อยู่อาศัย จำนวน 4,000 หลัง
- ปรับปรุงรูปแบบประชารัฐ จำนวน 14 หลัง

ปี 63
จำนวน **3,411** หลัง แบ่งเป็น
- ปรับปรุงที่อยู่อาศัย จำนวน 3,202 หลัง
- ปรับปรุงรูปแบบประชารัฐ จำนวน 209 หลัง

- ปรับปรุงที่อยู่อาศัย **447,618** หลัง ผลการดำเนินงาน **23,214** หลัง คงเหลือ **424,404** หลัง
- ปรับปรุงรูปแบบประชารัฐ **14,500** หลัง ผลการดำเนินงาน **568** หลัง คงเหลือ **13,932** หลัง

โครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุ ให้เหมาะสมและปลอดภัย

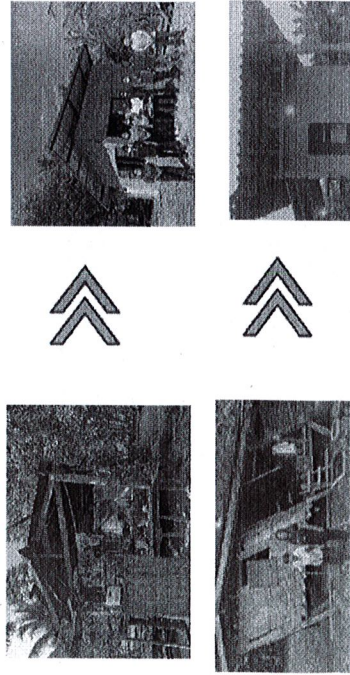
ความจำเป็น

1 จากรายงานการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากการพลัดตกหกล้ม พบว่า ผู้บาดเจ็บจากการพลัดตกหกล้มเกือบ 1,000 คนต่อปี หรือเฉลี่ยวันละ 3 คน โดยเกิดเหตุภายในบ้านถึงร้อยละ 69.41 ได้แก่ ห้องน้ำ และห้องนอน

2 ตามแผนแม่บทพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) โดยมีเป้าหมายปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุ จำนวน 467,610 หลัง/ยุปี โดยปี 61-65 ดำเนินการแล้ว 23,214 แห่ง

ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา (ปี 2560 - 2565) รวมจำนวน 23,214 แห่ง

ปีงบประมาณ	เป้าหมาย (แห่ง)	ผล (แห่ง)
2560	2,478	2,478
2561	2,634	2,634
2562	3,200	3,200
2563	3,200	3,202
2564	4,000	4,000
2565	7,700	7,700
รวมทั้งสิ้น	23,212	23,214

ดำเนินการตามระเบียบกรมกิจการผู้สูงอายุว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุและเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรสำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ. 2562

คุณสมบัติ

- มีฐานะยากจน หรือรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ
- ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ
- ที่อยู่อาศัย ไม่มั่นคง ไม่เหมาะสม หรือไม่ปลอดภัยกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ กรณีที่อยู่อาศัยและ/หรือที่คิดที่เป็นที่รั่วของที่อยู่อาศัยไม่ได้เป็นของผู้สูงอายุหรือทายาท ต้องอาศัยอยู่จริงไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ให้ปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

งบประมาณในการปรับปรุง

ปีงบประมาณ 2566 เป็นต้นไป กรมบัญชีกลางพิจารณาอนุมัติขอความตกลงฯ การปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย รวมทั้งค่าบริหารจัดการและค่าตอบแทน ในอัตราเหมาจ่ายหลังละไม่เกิน 40,000 บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน)

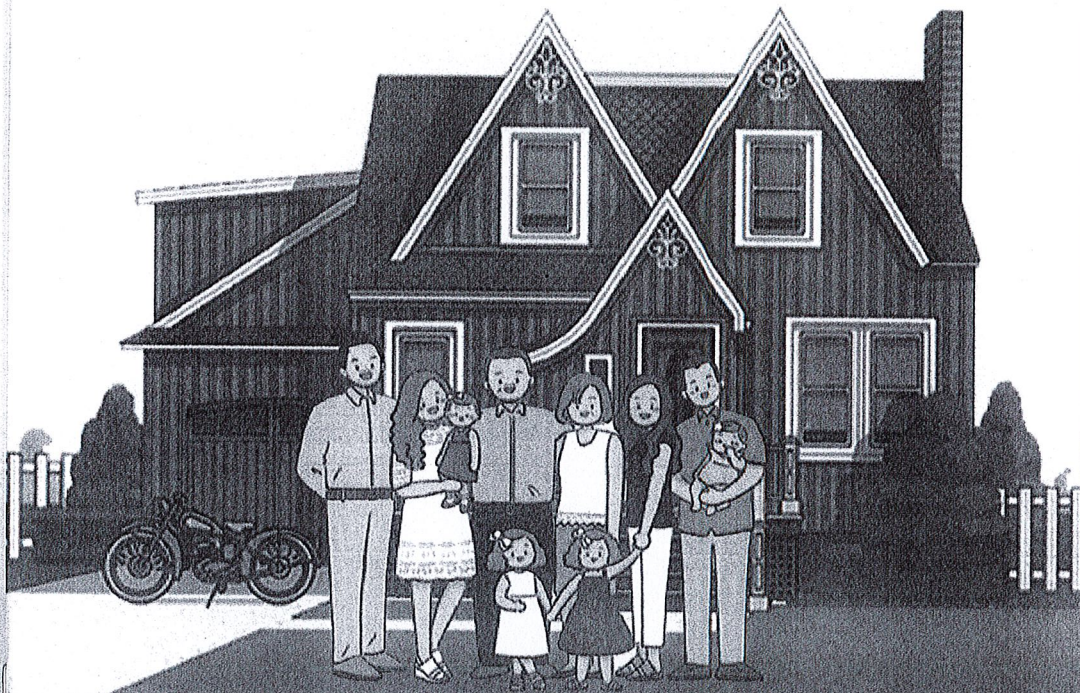
สถานที่ยื่นคำขอ

- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด
- ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ
- องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร เมืองพัทยา

ปีงบประมาณ 2566 ได้รับการสนับสนุน

เป้าหมาย 10,000 หลัง เป็นเงิน 228,821,700 บาท

บ้านปลอดภัย ไม่เสี่ยง ล้ม

UDS

ศูนย์ออกแบบสภาพแวดล้อมเพื่อทุกคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

คู่มือสำหรับช่างและสมาชิกในชุมชน
เพื่อการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ

คู่มือ บ้าน

พื้นบ้าน
ทรุด

ห้องน้ำ
ส้วม

บันไดบ้าน
สูง

จัดทำ
ทางลาดพร้อม
ราวจับ

แสงภา
ว

ประตู
พัง

ประตู
พัง

ผู้สูงอายุ
อยู่ตาม
ลำพัง

บ่อน้ำ
ไม่สะอาด
เกินไป

สร้าง
บ้าน
ใหม่

น้ำท่วม
ยัง

ถนน
แคบ

ซ่อมบ้าน
หลังน้ำ
ท่วม

กองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ
กรมกิจการผู้สูงอายุ
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

10 เทคนิค

ดูแลบ้านผู้สูงอายุให้ปลอดภัย

ห่างไกลโควิด-19

บรรณานุกรม

บรรลุ ศิริพานิช. ๒๕๔๒. ผู้สูงอายุไทย. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน

ประทีป ทับอัติตานนท์. ๒๕๖๒. สิทธิของผู้สูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด.

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ . ๒๕๕๓. เล่ม ๑๒๗ ตอนที่ ๕๖ ก, หน้า ๓.

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. ๒๕๖๕. รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๖๔. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

สถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ๒๕๖๐. แนวคิดสิ่งแวดล้อมที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๖. จาก www.tds.tu.ac.th

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. ๒๕๖๑. การเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๖. จาก www.thaihealth.or.th/content

สำนักส่งเสริมสุขภาพ. ๒๕๕๗. ความต้องการของผู้สูงอายุ . สืบค้นเมื่อ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๖. จาก www.hp.anamai.moph.go.th

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๑. ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐). สืบค้นเมื่อ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๖. จาก www.nesdc.go.th

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. ๒๕๕๐. สังคมวิทยาภาวะผู้สูงอายุความเป็นจริงและการคาดการณ์ในสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุทัย สุตสุข, พิทยา จารุพูนผล, ประยูร ฟองสถิตกุล, จรัล เกวลินสถุณี, สัมฤทธิ์ จันทราช และจรรยา เสี่ยงเสนาะ. ๒๕๕๒. การศึกษาสถานการณ์ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ความต้องการและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

แบบการเสนอข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

เรื่อง ทิศทางการพัฒนาการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก
ความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย

ของ

นางสาวสุธิดา สิงห์สุด

ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ ตำแหน่งเลขที่ ๙๖

กลุ่ม คุ่มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้สูงอายุ

กอง ส่งเสริมสวัสดิการและคุ่มครองสิทธิผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ

ขอประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ ๙๖

กลุ่ม คุ่มครองสิทธิและช่วยเหลือผู้สูงอายุ

กอง ส่งเสริมสวัสดิการและคุ่มครองสิทธิผู้สูงอายุ

กรมกิจการผู้สูงอายุ

สารบัญ

หน้า

๑. เรื่อง	๑
๒. หลักการและเหตุผล	๑
๓. วัตถุประสงค์ของข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน	๒
๔. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข	๒
๔.๑ บทวิเคราะห์	๒
๔.๒ แนวความคิด	๔
๔.๓ ข้อเสนอ	๖
๔.๔ ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข	๗
๕. ผลที่คาดว่าจะได้รับ	๗
๖. ตัวชี้วัดความสำเร็จ	๗

ภาคผนวก

บรรณานุกรม

แบบการเสนอข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

๑. เรื่อง ทิศทางการพัฒนาการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย

๒. หลักการและเหตุผล

ประเทศไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากร โดยวัยเด็กและวัยทำงานมีจำนวนลดลง จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ซึ่งนับตั้งแต่พ.ศ. ๒๕๔๘ จนถึงปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๖๔ เรียกได้ว่าเป็นสังคมสูงอายุ (Aging Society) โดย พ.ศ. ๒๕๖๕ มีผู้สูงอายุ จำนวน ๑๒,๖๙๘,๓๖๒ คน หรือคิดเป็นร้อยละ ๑๙.๒๑ ของประชากรทั้งหมด ซึ่งผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพหรือการเสื่อมถอยของร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการมองเห็น การได้ยิน การไต่กลิ่น การเคลื่อนไหวของร่างกายช้าลง มือสั่น และความไม่สมดุลของฮอร์โมนและอารมณ์ จึงส่งผลทำให้การใช้ชีวิตและการทำกิจวัตรประจำวันไม่สะดวกสบาย ไม่ปลอดภัย และมีโอกาสเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ มากกว่าวัยอื่น ๆ ประกอบกับรายงานสถานการณ์ของผู้สูงอายุไทย พ.ศ. ๒๕๕๙ พบว่า สัดส่วนผู้สูงอายุในประเทศไทยอยู่ในภาวะยากจนมากกว่าประชากรกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งสัดส่วนคนจนในกลุ่มผู้สูงอายุอยู่ที่ร้อยละ ๑๐.๙ ขณะที่สัดส่วนคนจนของประชากรทั้งหมดมีเพียงร้อยละ ๗.๗ เท่านั้น แม้ว่าสัดส่วนของผู้สูงอายุที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนมีแนวโน้มลดลง แต่ใน พ.ศ. ๒๕๕๘ ๑ ใน ๓ ของผู้สูงอายุเป็นผู้มีรายได้น้อยหรือเป็นผู้มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล)

คุณภาพของที่อยู่อาศัยมีความเกี่ยวข้องกับสุขภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสภาพที่อยู่อาศัยที่มีการปรับปรุงอย่างเหมาะสม จะสามารถช่วยดูแลชีวิต ป้องกันโรค และเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ แต่หากที่อยู่อาศัยมีความไม่เหมาะสม อาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงทางสุขภาพของผู้สูงอายุ และอาจเป็นเหตุให้เกิดการลื่นและพลัดตกหกล้มได้ ประกอบกับงานวิจัยและการสำรวจความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุไทย พบว่า ร้อยละ ๙๐ ของผู้สูงอายุต้องการพักอาศัยในที่อยู่เดิม แต่สภาพของที่อยู่อาศัยและชุมชนเดิมส่วนใหญ่ขาดความปลอดภัย ไม่เหมาะสมกับสภาพทางกายภาพของผู้สูงอายุ จึงควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพทางกายภาพของผู้สูงอายุ (ไตรรัตน์ จารุทัศน์, ๒๕๖๐)

ดังนั้น การจัดการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นจุดแรกของการป้องกันโรคและลดการเกิดอุบัติเหตุในผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุ โดยกองส่งเสริมสวัสดิการและคุ้มครองสิทธิผู้สูงอายุ ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงได้ดำเนินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัยและโครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุขึ้น เพื่อปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย สถานที่จัดกิจกรรม และสถานที่สาธารณะให้กับผู้สูงอายุได้ดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมและปลอดภัย นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีในถิ่นเดิมของตนเองได้นานที่สุด แต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าจำนวนช่างในชุมชน ช่างของท้องถิ่น และผู้มีทักษะด้านการก่อสร้างในชุมชนมีจำกัดและไม่เพียงพอต่อการดำเนินการปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมของผู้สูงอายุตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ ยังไม่ครอบคลุมช่างในชุมชนและช่างของท้องถิ่น รวมถึงการปรับปรุง/ซ่อมแซมสถานที่สาธารณะ และสถานที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ และงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรให้ปรับปรุง/ซ่อมแซมที่อยู่อาศัย สถานที่สาธารณะ และสถานที่จัด

กิจกรรมของผู้สูงอายุไม่เพียงพต่อการดำเนินการให้ครอบคลุมความต้องการของผู้สูงอายุ สภาพปัญหา และครอบคลุมตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) จากที่กล่าวมาจึงเห็นควรเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย และโครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ เพื่อสร้างพื้นฐานและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุอาศัยในถิ่นเดิมได้อย่างมีอิสระและปลอดภัย

๓. วัตถุประสงค์ของข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

๓.๑ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย และโครงการเสริมสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับผู้สูงอายุ

๓.๒ เพื่อบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษา และเครือข่ายชุมชนในการส่งเสริมและสนับสนุนการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่อยู่อาศัย สถานที่สาธารณะ และสถานที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุให้มีความเหมาะสมและปลอดภัยต่อการดำเนินชีวิต

๓.๓ เพื่อสร้างพื้นฐานและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุอาศัยในถิ่นเดิมได้อย่างมีอิสระและปลอดภัย

๔. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๔.๑ บทวิเคราะห์

๔.๑.๑ จากฐานของประชากรสูงอายุขยายมากขึ้น ย่อมหมายถึงความต้องการที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยมากขึ้นเช่นกัน ทิศทางของการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและชุมชนให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเป็นพื้นฐานและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุอาศัยในถิ่นเดิมได้อย่างมีอิสระและปลอดภัย จำเป็นต้องคำนึงถึงความละเอียดอ่อนแต่ละประเด็นเป็นอย่างมาก ทั้งหลักความต้องการพื้นฐาน ความต้องการแต่ละบุคคล ความต้องการต่อชุมชนและสังคม หลักการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัย และหลักการสูงวัยในถิ่นเดิม (Aging in place) โดยเพิ่มเติมการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สถาบันทางการศึกษา ชุมชน และครอบครัวของผู้สูงอายุ และนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนในการดำเนินโครงการดังกล่าวข้างต้น โดยนำแนวคิดจัดบริการทางสังคมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนา และการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และแนวคิดด้านมนุษยธรรม (Humanitarian aspect of aging) โดยช่วยเหลือผู้สูงอายุตามหลักมนุษยธรรมและความต้องการ ได้แก่ ที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ควรให้ผู้สูงอายุได้อยู่อาศัยในบ้านของตนเองอย่างมีอิสระและปลอดภัยให้มากที่สุด ครอบครัว ควรมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ครอบครัวมีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุ นอกจากนี้รัฐบาลหรือหน่วยงานภาคเอกชน ควรจัดให้มีมาตรการหรือการบริการในการสนับสนุนครอบครัวที่เลี้ยงดูผู้สูงอายุ สวัสดิการสังคม ควรจะมีเป้าหมายที่เสริมสร้างและเป็นประโยชน์ของผู้สูงอายุในสังคมให้มากที่สุด รวมทั้งสนับสนุนให้กลุ่มเยาวชนและกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ และความมั่นคงทางด้านรายได้และการจ้างงาน รัฐควรมีหลักประกันรายได้ขั้นต่ำสำหรับผู้สูงอายุ ครอบครัว และคนในชุมชน เป็นต้น

๔.๑.๒ มยุรี สมุทรศรี (๒๕๕๘) กล่าวว่า การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่ต้องการให้เกิดในองค์กร ควรนำหลักการบริหาร ๔ M มาร่วมประกอบการดำเนินงาน เพื่อสามารถจัดการทรัพยากรในการบริหารได้ โดยหลักการบริหาร ๔ M ประกอบด้วย

๑) บุคลากร (Man) ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะองค์กรจะเกิดความสำเร็จได้ต้องอาศัยความคิดของบุคลากร โดยบุคลากรเป็นผู้ดำเนินการหรือจัดการ จึงมีการกำหนดนโยบายการบริหารงานซึ่งบุคลากรในองค์กรแต่ละคนต้องผ่านกระบวนการการฝึกฝนทักษะความสามารถก่อนปฏิบัติงาน จึงได้รับมอบหมายงานที่มีลักษณะเหมาะสมกับทักษะที่มีให้แต่ละคนที่แตกต่างกัน

๒) งบประมาณ (Money) เงินหรือทุน ที่ใช้ในการดำเนินการขององค์กรทั้งจากเงินทุนภายในและภายนอก การดำเนินงานในองค์กรทุกอย่างจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยเงินทุน เพราะจะเป็นตัวขับเคลื่อนต่างๆ ให้ดำเนินการไปได้ทั้งในด้านค่าแรงคน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการซื้อวัสดุมาใช้ จึงมีการกำหนดแนวทางการบริหารการใช้จ่ายเงินหรือต้นทุนการผลิตอย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อให้ได้ผลลัพธ์มากกว่าต้นทุนที่กำหนดไว้ และการบริหารการเงินอย่างประหยัดและคุ้มค่ามีความสอดคล้องกับการกำหนดกลยุทธ์มุ่งเน้นให้แต่ละแผนกสร้างภารกิจทำงานตามหน้าที่พัฒนากลยุทธ์ขึ้นมา โดยอยู่ภายใต้กรอบของกลยุทธ์

๓) วัสดุอุปกรณ์ (Material) มีส่วนนำมาใช้ในการผลิตสินค้าหรือบริการ ดังนั้นต้องรู้จักบริหารจัดการจัดการวัตถุดิบให้มีประสิทธิภาพสามารถมีเพียงพอในการผลิต บริหารจัดการให้ได้ต้นทุนที่ต่ำในการผลิตและทำให้องค์กรได้ผลกำไรสูงสุด การบริหารวัสดุในการดำเนินงานว่าทำอย่างไรให้สิ้นเปลืองทรัพยากรในการผลิตให้น้อยที่สุด หรือการใช้ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด รวมทั้งมีการกำหนดให้พนักงานทุกคนต้องมีความรู้ความสามารถในการใช้งานเครื่องมือต่าง ๆ มีการฝึกฝนและทำความเข้าใจ รวมถึงฝึกปฏิบัติเทคนิคต่าง ๆ ที่จะเป็นการดูแลบำรุงรักษาและป้องกันอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานได้

๔) การจัดการ (Management) เพื่อการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กร มีการกำหนดกลยุทธ์การบริหารงาน ที่คำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร โดยทำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคที่มีผลกระทบต่อการบริหารงาน เพื่อหากกลยุทธ์ในการหลีกเลี่ยง และปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นกลยุทธ์การบริหารที่มีความครอบคลุม เพื่อให้องค์กรมีความก้าวหน้า

จากหลักการบริหาร ๔ M ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาวิเคราะห์และปรับใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย รายละเอียดดังนี้

๑) พัฒนาบุคลากร โดยเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดเจ้าหน้าที่ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่างในชุมชน ถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการขับเคลื่อนและผลักดันการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เหมาะสมและปลอดภัย เพื่อเป็นการยกระดับความสามารถและทักษะในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมทั้งสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

๒) พัฒนาองค์ความรู้ เรื่อง บ้านและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ในรูปแบบคู่มือ E-book infographic คลิปวิดีโอ และลงพื้นที่สร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และตระหนักในการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

๓) พัฒนาระบบการบริหารจัดการ ดังนี้

๓.๑) สร้างเครือข่ายช่างชุมชนในพื้นที่ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนช่างในพื้นที่

๓.๒) สร้างเครือข่ายนักเรียนและนักศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษา สาขาการก่อสร้าง โดยให้นักเรียนและศึกษานำความรู้ที่ได้รับนำไปปรับปรุงบ้านและสถานที่สาธารณะร่วมกับกรมกิจการผู้สูงอายุ เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนช่างในพื้นที่และลดงบประมาณในการจ้างช่าง

๔) งบประมาณ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสถานที่จัดกิจกรรม เพื่อครอบคลุมและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สูงอายุ จัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และการบริหารงบประมาณที่ได้รับอย่างคุ้มค่า รวมทั้ง บูรณาการดำเนินงานงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการปรับปรุงบ้านและสถานที่สาธารณะให้เหมาะสมและปลอดภัยต่อผู้สูงอายุ อย่างเป็นรูปธรรมร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชน

๔.๒ แนวความคิด

๔.๒.๑ แนวคิดการพัฒนาสังคม

๑) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ (๒๕๕๐) อธิบายว่า ความหมายของการพัฒนาสังคม เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม ให้ไปสู่สภาวะที่ดีกว่าเพื่อให้เกิดความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในสังคม โดยร่วมกันทุกภาคส่วนในการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญ คุณภาพ และระบบบนพื้นฐานการคำนึงถึงศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์

๒) วิชัย รูปขำดี (๒๕๕๑) อธิบายว่าความหมายของการพัฒนาสังคม คือ กระบวนการทำงานที่หลากหลายทางสังคม โดยมีเป้าหมายให้สังคมอยู่เย็นเป็นสุข ร่วมมือช่วยเหลือร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนนำสู่ความมั่นคงของมนุษย์ในทุกมิติที่บทเรียนของการพัฒนาสังคมที่ผ่านมา หากทบทวนย้อนอดีตตั้งแต่การประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑ จนถึงฉบับที่ ๑๐ พบว่า แต่ละแผนมีความพยายามปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาวะทางสังคมแต่ละยุคสมัย เพื่อเสริมให้สังคมอยู่ดี กินดี มีความอบอุ่นอยู่ร่วมกันเป็นปรกติสามารถดำรงชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมได้

๓) ดิน ปรัชญพฤทธิ (๒๕๕๕) อธิบายว่า การพัฒนาสังคม หมายถึง ทุกภาคส่วนร่วมกันปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อให้ปลอดจากความยากจน ความไม่รู้ ความเจ็บไข้ได้ป่วย และความหวงหวายตลอดจนมุ่งที่จะให้ประชาชนตระหนักถึงศักยภาพ ศักดิ์ศรี ความใฝ่ฝัน และ ความพึงพอใจในชีวิตของตนด้วยหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า การพัฒนาสังคม ได้แก่ การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ยกย่องตนเอง และเป็นอิสระจากการตกเป็นทาสของพันธนาการทั้งปวง

จากข้อมูลแนวคิดการพัฒนาสังคม สามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาสังคม หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้สมาชิกในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและเป็นการกระทำใด ๆ ก็ตามที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อโครงสร้างทางสังคม มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกในสังคมที่อยู่ร่วมกันมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นได้อย่างเป็นปกติสุข โดยเกิดการบูรณาการจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาสังคม

๔.๒.๒ แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

๑) เพียงเดือน ขำสีเมฆ (๒๕๔๒) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ

อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแก้ไขและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น ขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับคำชี้แนะที่ดี

๒) ทรงวุฒิ เรื่องวาทศิลป์ (๒๕๕๐) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามา มีบทบาทร่วมในกิจกรรมทุกประการตามกำลังความสามารถของสมาชิกไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกัน นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานในกลุ่มให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓) ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (๒๕๕๓) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากร ในปัจจัยที่มีในสังคมเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีพ ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเอง

จากข้อมูลแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมคิด ร่วมกันเรียนรู้ ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินผลในทุกขั้นตอน เป็นหลักคิดนำไปสู่ความสำเร็จ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาศักยภาพของชุมชน เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๔.๒.๓ การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ (Human Settlement)

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๙ ในที่ประชุมเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ (Human Settlement) ครั้งที่ ๑ ซึ่งจัดโดยองค์การสหประชาชาติที่เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา หรือเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า Habitat I หรือ City Summit เป้าหมายสำคัญของการประชุมในครั้งนั้นคือการจัดหาที่อยู่อาศัยให้ “เพียงพอ” สำหรับทุกคน โดยที่อยู่อาศัยนั้น ๆ ควรมีความปลอดภัย ถูกสุขอนามัย และสะดวกสบาย และในอีก ๒๐ ปีถัดมา (พ.ศ. ๒๕๓๙) องค์การสหประชาชาติได้จัดประชุมดังกล่าวเป็นครั้งที่ ๒ (Habitat II) ที่กรุงอิสตันบูล ประเทศตุรกี ซึ่งได้มีการตกลงหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มประชากรเปราะบางในสังคม (vulnerable groups) ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมเรื่องที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุด้วย โดยสรุปคือ การส่งเสริมและปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะด้าน เพื่อให้ยังสามารถอยู่ในชุมชนเดิมของตนได้ รวมถึงการปรับปรุงเพื่อลดความเสี่ยงทางด้านความปลอดภัยและสุขภาพ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมภายในบ้าน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิง ผู้สูงอายุ เด็ก และผู้พิการ และในการประชุมครั้งที่ ๓ ซึ่งจัดขึ้นครั้งล่าสุดเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๙ ณ กรุงกัวเตมา สาธารณรัฐเอกวาดอร์ เป็นการเน้นย้ำถึงหลักการจากการประชุมเมื่อครั้งก่อนว่า การสนับสนุนและส่งเสริมเกี่ยวกับสุขภาวะที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุและกลุ่มประชากรเปราะบางนั้นคือ “สิทธิขั้นพื้นฐาน” (fundamental rights) และ “ความจำเป็น” (needs) ที่มนุษย์พึงควรได้รับ โดยเป็นหน้าที่ของส่วนรวมที่ต้องร่วมกันจัดการ เรื่องที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม การพัฒนาแนวทางดังกล่าวได้ขยายไปถึงเรื่องการคมนาคมและการขนส่งที่เอื้อต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ จากหลักการที่ได้พัฒนาเรื่อยมานี้ ได้กลายเป็นวิธีคิดและภารกิจพื้นฐานสำหรับองค์กรระหว่างประเทศ รัฐบาลระดับชาติของแต่ละประเทศ หน่วยงานท้องถิ่น ภาควิชาการ และกลุ่มองค์กรเอกชนไม่แสวงหากำไร ที่ต้องส่งเสริมเรื่องที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุให้บรรลุหลักการดังกล่าว (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๖๓)

๔.๒.๔ แนวคิดการสูงวัยในที่เดิม (Ageing in Place)

แนวคิดการสูงวัยในที่เดิม (Ageing in Place) เป็นคำที่ใช้ในการอธิบายถึง บุคคลที่เลือกที่จะอยู่อาศัยในบ้านหรือที่อยู่อาศัยเดิมของตนเองให้นานที่สุดเท่าที่ความสามารถและวัยจะทำได้ มีงานวิจัย

หลายชิ้นพิสูจน์ให้เห็นว่า ผู้สูงอายุที่สามารถอาศัยอยู่ที่บ้านของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อการดำรงชีวิต และมีผลต่อการดูแลสุขภาพของตนเอง ควบคุมโรค และคุณภาพชีวิต แม้ว่าในผู้สูงอายุบางคนที่ถูกคุกคามจากภาวะเสื่อมถอยและความพิการของร่างกาย และไม่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง แต่ผู้สูงอายุเหล่านั้นยังคงอยากมีชีวิตต่อ และอยากอาศัยในสถานที่ที่เรียกว่า “บ้าน” ของตนเอง เพราะบ้านให้ความรู้สึกถึงความปลอดภัยและสวัสดิภาพของตนเอง ทำให้ในเวลาต่อมา ได้เกิดแนวคิด “การสูงวัยในที่เดิม” (ageing in place) แนวคิดการสูงวัยในที่เดิม จึงเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความท้าทายของจำนวนประชากรสูงวัยที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและในสถานการณ์ที่บริการสุขภาพกลายเป็นสิ่งจำเป็นต่อผู้สูงวัยเหล่านี้ การสูงวัยในที่เดิมจึงมีเป้าหมายเพื่อลดการพึ่งพิงสถานบริการ รวมถึงลดปัญหาอันเกิดจากการย้ายที่อยู่ไปมา และ “ความกลัวที่จะต้องย้ายที่อยู่” ในหมู่ผู้สูงอายุ เพื่อให้เกิดความรู้สึกระบายใจ มีบริการสุขภาพ และสามารถอยู่ในชุมชนเดิมของตนได้นานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และทิพวัลย์ ทองอาจ, ๒๕๕๗)

๔.๓ ข้อเสนอ

๔.๓.๑ พัฒนาชุดองค์ความรู้ เรื่อง บ้านและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ดังนี้

๔.๓.๑.๑ พัฒนาชุดองค์ความรู้ ฉบับประชาชนและผู้สูงอายุ ในรูปแบบคู่มือ E-book infographic และคลิปวิดีโอ

๔.๓.๑.๒ พัฒนาชุดองค์ความรู้ ฉบับช่างชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ ในรูปแบบคู่มือ E-book infographic และคลิปวิดีโอ

๔.๓.๑.๓ ลงพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและความตระหนักในการจัดและการปรับปรุงบ้านและสภาพแวดล้อมในชุมชน และเป็นการป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุพลัดตกหกล้ม เกิดอุบัติเหตุ พร้อมทั้งสร้างความปลอดภัยต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุให้มากที่สุด

๔.๓.๒ พัฒนาหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ โดยให้ครอบคลุมการปรับปรุงสถานที่สาธารณะ สถานที่จัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ รวมทั้งมีฝึกการปฏิบัติภาคสนาม เพื่อให้เห็นสภาพความเป็นจริงและการนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ได้ถูกต้อง

๔.๓.๓ พัฒนาทักษะด้านการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เป็นไปตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) ให้กับช่างในชุมชน ช่างของท้องถิ่น และผู้มีทักษะด้านการก่อสร้างในชุมชน และจัดทำทะเบียนรายชื่อผู้ผ่านการพัฒนาทักษะเป็นรายจังหวัดในรูปแบบ E-book โดยระยะแรกเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเท่านั้นที่จะสามารถเข้าถึงได้ เพื่อเป็นทรัพยากรบุคคลด้านการก่อสร้าง/ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ และสามารถค้นหาได้อย่างสะดวกและทันต่อเวลา

๔.๓.๔ การบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

๔.๓.๔.๑ สร้างเครือข่ายช่างชุมชนในพื้นที่ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เพื่อลดปัญหาการขาดแคลนช่างในพื้นที่

๔.๓.๔.๒ กรมกิจการผู้สูงอายุสนับสนุนองค์ความรู้ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้สูงอายุให้เป็นไปตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design) ให้กับนักเรียนและนักศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษา สาขาการก่อสร้าง โดยให้นักเรียนและศึกษานำความรู้

ที่ได้รับนำไปปรับปรุงบ้านและสถานที่สาธารณะร่วมกับกรมกิจการผู้สูงอายุ เพื่อลดปัญหาการขาดแคลน
ช่างในพื้นที่และลดงบประมาณในการจ้างช่าง

๔.๓.๔.๓ บูรณาการด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการปรับปรุงบ้านและสถานที่
สาธารณะให้เหมาะสมและปลอดภัยต่อผู้สูงอายุอย่างเป็นรูปธรรมร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กร
การกุศลต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาและผลิตวัสดุ อุปกรณ์ราคาถูกที่ป้องกันและช่วยในการดำเนินชีวิต
ภายในบ้านและสถานที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้

๔.๓.๔.๔ เสริมพลังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงที่อยู่อาศัย
และสถานที่สาธารณะให้เหมาะสมและปลอดภัยต่อผู้สูงอายุให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

๔.๔ ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๔.๔.๑ ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้น

๔.๔.๑.๑ งบประมาณที่ได้รับในการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและสถานที่จัดกิจกรรม
ของผู้สูงอายุต่อแห่งมีจำกัด ส่งผลให้ในบางแห่งไม่เพียงพอและครอบคลุมกับสภาพปัญหา

๔.๔.๑.๒ หน่วยงานภาคีเครือข่ายในระดับพื้นที่บางแห่งและช่างในชุมชนขาดความรู้และทักษะ
ด้านการปรับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและสถานที่จัดกิจกรรมของผู้สูงอายุตามหลักการออกแบบเพื่อคนทั้งมวล
(Universal Design) ส่งผลให้การปรับปรุงไม่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

๔.๔.๒ แนวทางแก้ไข

๔.๔.๒.๑ บูรณาการด้านงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ร่วมกับภาครัฐและภาคเอกชน

๔.๔.๒.๒ ส่งเสริมความรู้และพัฒนาทักษะให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่
ในระดับพื้นที่และช่างในชุมชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดของผู้สูงอายุ

๕. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๕.๑ ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและชุมชนที่มีความเหมาะสมและปลอดภัยต่อการดำเนินชีวิต

๕.๒ ผู้สูงอายุอาศัยในถิ่นเดิมได้อย่างมีความสุข อีสุระ และยาวนานที่สุด

๕.๓ มีเครือข่ายด้านการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและชุมชนในรูปแบบบูรณาการ

๕.๔ ครอบครัวและชุมชนให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

๖. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๖.๑ ร้อยละ ๘๐ ผู้สูงอายุที่ได้รับการปรับปรุงที่อยู่อาศัยมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน

๖.๒ ร้อยละ ๘๐ ของผู้อบรมฯ ได้นำความรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีบ้านที่ปลอดภัยต่อการดำเนินชีวิต

๖.๓ มีทะเบียนรายชื่อช่างในชุมชนในรูปแบบ E-book โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

(ลงชื่อ).....ศิริดา สิวินสุต.....

(.....นางสาว สิริดา สิวินสุต.....)

ผู้ขอประเมิน

(วันที่)..... 17 / กรกฎาคม / 2566.....

บรรณานุกรม

- ติน ปรัชญพฤทธิ. ๒๕๕๕. การบริหารการพัฒนา : ความหมาย เนื้อหา แนวทางและปัญหา. พิมพ์ครั้งที่ ๑๓. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์. ๒๕๖๐. การพัฒนาแนวทางการก่อสร้างและปรับปรุงที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมเพื่อการอยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ. สืบค้นเมื่อ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๖, จาก www.arch.chula.ac.th/archdb/index.php?view.
- ไตรรัตน์ จารุทัศน์ และทิพวัลย์ ทองอาจ. ๒๕๕๗. Universal design การออกแบบเพื่อการใช้งานของคนทุกกลุ่มในสังคม. สืบค้นเมื่อ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๖, จาก <http://www.nstda.or.th/nac๒๐๑๓/download/presentation/Set๔/NT-๑๐๖-๐๒/๐๓Tirat.pdf>.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์. ๒๕๕๓. การมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล
- ทรงวุฒิ เรืองวาทะศิลป์. ๒๕๕๐. การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนล้อมแรดวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่.
- เพียงเดือน ขำสีเมฆ. ๒๕๔๒. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการอ่างเก็บน้ำแม่เมาะ อำเภอมะแมะ จังหวัดลำปาง. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มยุรี สมุทรศรี . ๒๕๕๘. ปัญหาการบริหารงานคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิชัย รูปขำดี. ๒๕๕๐. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. ๒๕๖๓. การทบทวนและวิเคราะห์นโยบายรัฐด้านการจัดการที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๖, จาก www.thaitgri.org/?p=๓๙๕๘๑.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๕๐. สรุปสาระสำคัญ : แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๐ (พ.ศ. ๒๕๕๐ - ๒๕๕๔). กรุงเทพฯ